

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

GMINY OZIMEK NA LATA 2021 – 2024

Autor:
mgr Halina Łabęcka
Bytom ul. Nickła 27/9

Opracowano w okresie:
Grudzień 2020 r.

PRAWA AUTORSKIE ZASTRZEŻONE

SPIS TREŚCI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

1. Wprowadzenie	s. 3
2. Podstawy prawne opracowania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami	s. 3
3. Charakterystyka uwarunkowań prawnych ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	s. 4
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	s. 5
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	s. 5
4.2. Międzynarodowe dokumenty programowe w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	s. 7
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	s. 7
5.1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego	s. 7
5.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego	s. 7
5.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi w gminie	s. 8
5.4. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	s. 11
5.4.1. Zarys historii gminy	s. 11
5.4.2. Krajobraz kulturowy	s. 12
5.4.3. Zabytki nieruchome	s. 13
5.4.4. Zabytki ruchome	s. 13
5.4.5. Zabytki techniki	s. 13
5.4.6. Zabytki archeologiczne	s. 13
5.4.7. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej	s. 13
5.5. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	s. 14
5.6. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	s. 15
5.6.1. Obiekty do wykreślenia z gminnej ewidencji zabytków	s. 27
5.6.2. Rozszerzenie spisu adresowego	s. 27
5.6.3. Zabytki archeologiczne	s. 28
5.6.4. Zabytki ruchome	s. 30
5.6.5. Zabytki techniki	s. 30
5.6.6. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej	s. 31
5.6.7. Strefy ochrony konserwatorskiej	s. 32
5.7. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	s. 36
6. Analiza szans i zagrożeń dziedzictwa kulturowego	s. 36
6.1. Ocena szans i zagrożeń dziedzictwa kulturowego gminy	s. 37
6.2. Uwarunkowania przyrodnicze	s. 38
6.3. Uwarunkowania historyczne	s. 40
7. Założenia programowe – misja, cele, priorytety i kierunki działań	s. 40
7.1. Kierunki działań proponowane w ramach realizacji przyjętych priorytetów	s. 40
7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami	s. 42
7.3. Zadania wynikające z programu opieki nad zabytkami	s. 43
8. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	s. 46
9. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	s. 46
10. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków	s. 48

1. Wprowadzenie

Aktualny **Program opieki nad zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020-2023** jest już czwartym z kolei (pierwszy obejmował lata 2007-2010). Zrealizowanie wielu zadań zaplanowanych w poprzednich edycjach, zmiany w systemie oraz konieczność opracowania nowej strategii dla Opolszczyzny spowodowały konieczność opracowania nowego dokumentu opartego na szczegółowej analizie danych dotyczących zasobów kulturowych i przyrodniczych województwa opolskiego.

Zawarta w **Programie** diagnoza weryfikuje zasób kulturowy i porównuje stan ochrony zabytków w poszczególnych powiatach i gminach. Równocześnie zwraca uwagę stałe poszerzanie pojęcia dziedzictwa kulturowego, obejmującego całość przestrzeni, rozumianej jako krajobraz kulturowy integrujący działania człowieka i przyrody i zwracającego coraz większą uwagę na kultywowanie odziedziczonej tradycji jako źródła regionalnej tożsamości. Ochrona dziedzictwa niematerialnego jest obecnie aktywnie wdrażana zarówno w całym kraju jak i na Opolszczyźnie.

Obecny **Program** koncentruje się na dążeniu do zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego we współpracy z różnymi podmiotami odpowiedzialnymi za ich wdrażanie, które umożliwiają efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów różnym grupom odbiorców. Aby było to możliwe mieszkańcy muszą być świadomi wartości i znaczenia dziedzictwa kulturowego stąd konieczność edukacji i popularyzacji bogactwa regionalnych zasobów kulturowych ich poszanowania i zachowania dla przyszłych pokoleń.

2. Podstawy prawne opracowania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020-2023 opracowano na podstawie **ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. 2020 r., poz. 282 z późniejszymi zmianami), **ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa** (Dz. U. z 2020 r., poz. 1668) oraz rozporządzenie Ministra Kultury z 26 maja 2011r. w sprawie zasady prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz (Dz. U. 2011r. nr 113 poz. 661).

Ustawa określa w art. 87 zakres i tryb przyjmowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami oraz monitorowania ich realizacji. Obowiązek sporządzania ich spoczywa na samorządach wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Gminny program opieki nad zabytkami podlega uchwaleniu przez radę gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Program ten jest ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa również zasadnicze cele programowe opieki nad zabytkami:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ustawa ta w art. 4 nakłada na organy administracji publicznej **obowiązek**:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowania i utrzymania,
- zapobiegania zagrożeniom powodującym uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremniania niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględniania zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ponadto ustawa w art. 19 określa status rejestru zabytków oraz ewidencję zabytków w planowaniu przestrzennym i ustalaniu lokalizacji inwestycji. Gminne ewidencje zabytków oraz programy opieki nad zabytkami stały się instrumentem prawnej ochrony obiektów i obszarów zabytkowych. Natomiast w art. 77 ustawa reguluje zasady i tryb udzielania dotacji na remonty obiektów zabytkowych.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa w art. 11, ust. 1 określa zobowiązania samorządu województwa, polegające na konieczności opracowania strategii rozwoju województwa, uwzględniającej m. in.:

- pielęgnowanie polskości oraz kształtowanie świadomości obywatelskiej i kulturowej a także tożsamości lokalnej,
- zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego dla przyszłych pokoleń,
- kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

3. Charakterystyka uwarunkowań prawnych ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Samorząd województwa, zgodnie z art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jest zobowiązany do opieki nad zabytkami, do których posiada tytuł prawny. Opieka ta polega na zapewnieniu warunków do:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i prac budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku i jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytku i jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ustawa precyzuje pojęcie zabytku jako nieruchomości lub rzeczy ruchomej, ich części lub zespołu, będącego dziełem człowieka lub związanego z jego działalnością i stanowiącego świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Rozdział pierwszy odnosi się do działań administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków. Są to:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych finansowych w celu trwałego zachowania zabytków oraz ich zagospodarowania i utrzymania,
- zapobieganie zagrożeniom, które mogłyby spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków lub uwzględnianie zadań ochronnych przy planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i kształtowaniu środowiska.

Kolejne rozdziały poświęcone są takim kwestiom jak:

- formy i sposób ochrony zabytków,
- zagospodarowanie zabytków,
- prowadzenie badań, prac i robót oraz innych działań przy zabytkach,
- nadzór konserwatorski,
- zasady finansowania opieki nad zabytkami,

- krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
- społeczni opiekunowie zabytków.

Istotną zmianą, wprowadzoną do powyższej ustawy w 2017 r., jest umożliwienie finansowania prac konserwatorskich i robót budowlanych, przez jednostki samorządu terytorialnego, zabytków nie tylko wpisanych do rejestru lecz także ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz powołanie Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków. NFOZ jest państwowym funduszem celowym przeznaczonym na ratowanie zniszczonych lub uszkodzonych zabytków m.in. w wyniku powodzi lub pożarów.

Ustawę z 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami uzupełniają akty wykonawcze - **Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego** - dotyczące poszczególnych zagadnień, do najważniejszych z nich należą:

- Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011 r. nr 113, poz. 661) oraz Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 roku zmieniające powyższe z 2011 r. (Dz. U. 2019 r., poz. 1886),
- Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru lub na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. 2018, poz. 1609),
- Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 roku w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. 2017r., poz. 1674),
- Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2004r., nr 212, poz. 2153),
- Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 maja 2004 roku w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. 2004r., nr 124, poz. 1304).

Dla realizacji ochrony zabytków zasadnicze znaczenie ma całokształt przepisów dotyczących poszczególnych składników przestrzeni oraz poszczególnych rodzajów działań. Bowiem każda z tych ustaw normuje zasady postępowania dotyczące obiektów i stref zabytkowych.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa zadania z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. W planowaniu przestrzennym konieczne są działania na rzecz ładu przestrzennego. Ustawa zobowiązuje organy samorządu województwa do sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego województwa oraz audytu krajobrazowego. Przy sporządzaniu tego planu określa się przede wszystkim system obszarów chronionych a także strategię rozwoju województwa i wnioski z audytu krajobrazowego.

Obowiązek wykonywania audytów krajobrazowych wprowadzono **ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu** (Dz. U. 2015r., poz. 774 z późniejszymi zmianami). Audyt krajobrazowy określa krajobrazy występujące w danym województwie i lokalizację krajobrazów priorytetowych, wskazuje też zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów i wewnątrz obszarów lub obiektów. Przedstawia też rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania ochrony krajobrazów.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

4.1.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004-2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury dotyczy tylko częściowo Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego, gdyż została opracowana na lata 2004-2020. Celem zaktualizowanej **Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020** jest zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, warunkującej tożsamość narodową oraz zapewniającą ciągłość tradycji i rozwój Regionów.

Zasadniczym programem operacyjnym jest „dziedzictwo kulturowe” realizowane w ramach dwóch priorytetów:

- rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych,
- rozwój kolekcji muzealnych.

Celem rewaloryzacji zabytków jest poprawa ich stanu zachowania, zwiększenie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego i ich roli w rozwoju turystyki, kompleksowa rewaloryzacja zabytków i poprawa warunków w zakresie ochrony i dokumentacji zabytków oraz zabezpieczanie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieży i nielegalnym wywozem za granicę. Rozwój kolekcji muzealnych jest związany z zakupem, konserwacją i digitalizacją muzealiów.

4.1.2. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Działania wskazane w Strategii Rozwoju wspierają zaangażowanie obywatelskie, zachęcają do współpracy i wzmacniają kreatywność Polaków. Celem Strategii Rozwoju jest efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego, na którą składają się dwa priorytety:

- wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej,
- wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno – gospodarczym.

Priorytet wzmocnienia roli kultury w budowaniu spójności społecznej obejmuje takie kierunki działań jak:

- tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu,
- digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.

Priorytet wzmocnienia znaczenia kultury w rozwoju społeczno – gospodarczym dotyczy następujących kierunków działań:

- rozwijanie współpracy między instytucjami kultury, oświaty, nauki, organizacjami społecznymi i podmiotami prywatnymi,
- rozwój infrastruktury kultury zwiększenie efektywności działania instytucji kultury i państwowych jednostek budżetowych zajmujących się kulturą,
- rozwój systemu wsparcia dla sektora kreatywnego i wspieranie przedsiębiorczości w kulturze,
- rozwój kształcenia artystycznego i systemu wspierania talentów,
- wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

4.1.3. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w art. 84 zobowiązuje ministra do spraw kultury do przygotowania, przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, projektu krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na 4 lata, uchwalonego przez Radę Ministrów. **Krajowy Program** określa cele, kierunki działań i zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz warunki, sposób finansowania i harmonogram realizacji planowanych działań.

Głównym celem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na 4 lata, uchwalonego przez Radę Ministrów, **Krajowego Programu** na lata 2019-2022, jest **stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami**. Cel główny jest podzielony na 3 cele, a każdy z celów zawiera kierunki działań.

Cel 1: Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

Cel 2: Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Cel 3: Budowanie świadomości społecznej i wartości dziedzictwa kulturowego

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości.
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

4.2. Międzynarodowe dokumenty programowe w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami powinien być spójny nie tylko z ustawami krajowymi lecz i międzynarodowymi. Wśród nich najważniejsze są następujące konwencje i zalecenia:

- Konwencja o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego, Haga 1954 wraz z I i II (1954 i 1999) Protokołem,
- Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych tzw. Karta Wenecka przyjęta przez II Międzynarodowy Kongres Architektów i Techników Zabytków, Wenecja 1964,
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, Paryż 1972,
- Europejska Konwencja o Ochronie Dziedzictwa Architektonicznego Europy, Grenada 1985,
- Międzynarodowa Karta Ochrony Miast Historycznych ICOMOS, Toledo-Waszyngton 1987,
- Europejska Konwencja Krajobrazowa, Florencja 2000,
- Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, Paryż 2003,
- Konwencja w sprawie ochrony i promocji różnorodności form wyrazu kulturowego, Paryż 2005,
- Zalecenia UNESCO w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego, przyjęte na 35 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w 2011 r.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa narodowego

5.1. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego

Obecnie, do końca 2020 r., obowiązuje Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., uchwalona w 2012 r. (Uchwała nr XXV/325/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 grudnia 2012 r.). Strategia ta służy osiągnięciu w 2020 r. następującej wizji Opolszczyzny:

- wielokulturowego regionu, w którym na pierwszym miejscu są jej mieszkańcy, wykształceni, otwarci na zmianę, wiedzę i innowacje oraz aktywni na rynku pracy i poza nim,
- przyjaznego środowiska życia jego mieszkańców, rodzin, przedsiębiorców i innych działaczy społeczno-gospodarczych,
- województwa z atrakcyjną ofertą rynku pracy, edukacyjną, kulturalną i gospodarczą zachęcającą do wyboru tego regionu jako miejsca do zamieszkania, wypoczynku, inwestycji i rozwoju działalności innowacyjnej.

Równocześnie już w 2018 r. rozpoczęto prace nad strategią województwa opolskiego do 2030 r. Aktualnie trwają prace analityczno – diagnostyczne.

5.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego wskazuje uwarunkowania, cele, kierunki i zasady rozwoju przestrzennego lecz nie określa

harmonogramu realizacji tych zadań. Strategicznym celem polityki przestrzennej jest kształtowanie struktury przestrzennej, która umożliwi wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewni konkurencyjność w stosunku do zewnętrznego otoczenia i wyeliminuje niekorzystne różnice w życiu wewnątrz regionu.

Wśród szczegółowych zasad gospodarowania przestrzenią można wskazać następujące:

- **zasada budująca tożsamość regionalną poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego**, polegająca na pielęgnowaniu tradycji kulturowych regionu, dbaniu o materialną spuściznę historyczną, eksponowaniu krajobrazu kulturowego i przyrodniczego oraz zacieśnianiu więzi społeczności lokalnych.

Aktualne kierunki polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego obejmują:

- zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego,
- umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego,
- kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

Do realizacji tych kierunków wytypowano następujące zasady:

- poszanowania dla wartości zasobu kulturowego struktur zurbanizowanych,
- podporządkowania działań inwestycyjnych, w historycznych terenach zurbanizowanych i ich otoczeniu, ochronie wartości zasobu i jego ekspozycji,
- harmonizowania zabudowy i zagospodarowania w otoczeniu obiektów zachowanego dziedzictwa kulturowego z cechami architektoniczno-urbanistycznymi tych obiektów,
- porządkowania zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych,
- zwiększania dostępności do zabytków dla mieszkańców, turystów i inwestorów,
- podnoszenia świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej.

- **zasada prowadzenia polityki kształtowania atrakcyjności turystycznej przestrzeni województwa** wskazuje na zasadę ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego. Główne działania w ochronie dziedzictwa kulturowego powinny skupić się na:

- kontynuacji rewitalizacji historycznych zespołów staromiejskich i układów wiejskich,
- odnowie zabytkowych zespołów z zaadoptowaniem do nowych funkcji,
- rozwoju nowych form obszarowej ochrony krajobrazu kulturowego, w tym pomników historii i parków kulturowych.

Polityka województwa jest skierowana do obszarów o cennych walorach krajobrazu i dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej, miast i miejscowości z cennymi układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zabytkami. W ramach polityki i ochrony nad zasobami dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej ustalono następujące kierunki działań w zagospodarowaniu przestrzennym:

- **zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego**
- **umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego.**

5.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami programowymi wykonanymi w gminie

Aktualnie obowiązuje jeszcze do końca 2020 r. **Program Opieki nad Zabytkami Gminy Ozimek na lata 2017 -2020** przyjęty uchwałą Rady Miejskiej nr XXXVI/226/17 z dnia 29 marca 2017 r. oraz **Gminna Ewidencja Zabytków** przyjęta zarządzeniem Wojewody Opolskiego nr WUOZ-1-ZW-4344/23/2004 z dnia 10 maja 2004 r. Są one zgodne z celami polityki przestrzennej, zasadami ich realizacji oraz przyjętymi i obowiązującymi dokumentami planistycznymi, strategicznymi i programowymi.

Instrumentem kształtowania polityki przestrzennej gminy Ozimek, z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z ochrony dziedzictwa kulturalnego, jest „**Druga edycja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek**” przyjęta

uchwałą nr XLI/367/14 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 24.03.2014 r. Wyznacza ona kierunkową strukturę przestrzenną gminy określając uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego i cele rozwoju gminy:

- stworzenie sprzyjających warunków dla inwestorów,
- zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców,
- stworzenie kompleksowego systemu ochrony środowiska przed zagrożeniami,
- rozwiązanie głównych problemów komunikacyjnych,
- poprawa warunków mieszkaniowych oraz stanu technicznego zasobów gminnych,
- zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne walorów przyrodniczych gminy.

W Studium określono zaktualizowane priorytetowe cele rozwoju strategicznego gminy:

- wzmocnienie funkcji miasta Ozimek jako ośrodka administracji, kultury, przemysłu oraz usług publicznych i rynkowych. Strefą usługową pozostaje historyczna oś kompozycyjna miasta, którą tworzą ciągi ulic: Powstańców Śląskich, Wyzwolenia, Częstochowska,
- rozwój sfery gospodarczej dotyczącej głównie terenów już aktualnie wykorzystywanych dla celów wytwórczych i usługowych, w tym terenów położonych w rejonie Huty Małapanew i dawnej Huty „Jedlice”, a także na terenach nowych pomiędzy Hutą Małapanew i linią kolejową,
- zwiększenie dostępności mieszkań poprzez 2 kierunki działań:
  1. Adaptację, rehabilitację, modernizację, przebudowę i rozbudowę istniejących zasobów mieszkaniowych oraz realizację nowych zasobów,
  2. Rozwój zabudowy mieszkaniowej, głównie jednorodzinnej w istniejących oraz projektowanych osiedlach;
- w związku z wyczerpaniem rezerw pod nową zabudowę mieszkaniową w granicach miasta, dla rozwoju funkcji mieszkaniowej wskazuje się nowe tereny zlokalizowane m.in. w Antoniowie, Szczedrzyku, Krasiejowie i Grodźcu;
- przebudowa i rozbudowa sieci uliczno - drogowej w zakresie:
  - przebudowy drogi krajowej nr 46 łącznie z budową obejścia wsi Grodziec,
  - modernizacji drogi wojewódzkiej Nr 463 z kierunkową realizacją obejścia wsi Dylaki,
  - wskazanie do realizacji następujących nowych odcinków lokalnych dróg gminnych dla poprawy powiązań wewnętrznych miasta i gminy:
    - połączenie drogi krajowej Nr 46 z drogą wojewódzką Nr 463 prowadzone w śladzie „Czemplówki”,
  - połączenie ul. Kolejowej z ul. Dworcową z estakadą nad torami kolejowymi,
  - przedłużenie ul. Waryńskiego do ul. Robotniczej,
  - połączenie ul. Sportowej z ul. Częstochowską i dalej do ul. Wyzwolenia,
  - połączenie ul. Klasztornej z ul. Zamoście (Droga Kościelna),
  - modernizacji istniejących dróg i ulic głównie dla obsługi nowych terenów zabudowy,
- obsługa gminy Ozimek rozdzielczą siecią kanalizacyjną z doprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Antoniowie;
- objęcie ochroną prawną z mocy ustawy o ochronie zabytków obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków oraz zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków.
- objęcie ochroną prawną z mocy ustawy o ochronie przyrody terenów o udokumentowanych wysokich walorach środowiska przyrodniczego, a z mocy ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów o walorach warunkujących funkcjonowanie środowiska w ciągłym przestrzennie systemie ekologicznym gminy.

Aktualnie obowiązuje nowa uchwała Rady Miejskiej nr XXIV/217/20 z dnia 28 września 2020 r. w sprawie uchwalenia **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Ozimka, Nowej Schodni, części wsi Antoniów oraz części wsi Schodnia.**

Ponadto dla następujących miejscowości gminy nadal obowiązują opracowane **miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego**:

- uchwała nr XLII/297/1997 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 17 listopada 1997 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, położonego we wsi Schodnia Stara,
- w części uchwała nr LI/354/98 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 15 czerwca 1998 r. w sprawie uchwalenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek we wsiach Biestrzynnik, Dylaki, Krasiejów, Krzyżowa Dolina, Mnichus, Chobie, Szczedrzyk, Grodziec, Schodnia Stara na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej oraz rzemiosła i usług dla ludności,
- uchwała nr VIII/58/99 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 29 marca 1999 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek w obrębie wsi Krasiejów,
- w części uchwała nr XXXVIII/245/2001 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 28 września 2001 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Ozimka-Schodnia Nowa w granicach administracyjnych, części wsi Schodnia Stara oraz części wsi Antoniów po wschodniej i zachodniej stronie ul. Powstańców Śląskich z ul. Dylakowską,
- uchwała nr XXXIX/256/2001 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 29 października 2001 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek – wsi Schodnia Stara,
- uchwała nr XXX/279/09 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 29 stycznia 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Krasiejów,
- uchwała nr XXXI/289/09 Rady Miejskiej w Ozimku z 27 lutego 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Szczedrzyk i Pustków (część obrębu Szczedrzyk i Pustków) Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 10.04. 2009, poz. 446,
- uchwała nr XLIV/420/10 Rady Miejskiej w Ozimku z 26 kwietnia 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Dylaki (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 11.06.2010, poz. 851),
- uchwała nr XLII/400/10 Rady Miejskiej w Ozimku z 22 lutego 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Parku Triasowego DINOPARK w Krasiejowie (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 12.03.2010, poz. 431),
- uchwała nr XII/120/11 Rady Miejskiej w Ozimku z 24 października 2011 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Szczedrzyk i Pustków (część obrębu Szczedrzyk i Schodnia) Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 7. 12.2011, poz. 1652),
- uchwała nr XXIV/232/12 Rady Miejskiej w Ozimku z 29 października 2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Biestrzynnik (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 11.12.2012, poz. 1752),
- uchwała nr XXXIV/313/13 Rady Miejskiej w Ozimku z 23 września 2013 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Ozimek – Schodnia Nowa, części wsi Antoniów, po wschodniej i zachodniej stronie ul. Powstańców Śląskich do skrzyżowania z ul. Dylakowską (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 11.10.2013, poz. 2172),
- uchwała nr XXXIV/312/13 Rady Miejskiej w Ozimku z 23 września 2013 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Szczedrzyk i Pustków (część obrębu Szczedrzyk i Schodnia) Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 11. 10. 2013, poz. 2171),

- uchwała nr XXIII/150/16 Rady Miejskiej w Ozimku z 23 maja 2016 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w Jedlicach (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 14.06.2016, poz. 1300),
- uchwała nr XXXIV/216/17 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wsi Grodziec (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z 14.03.2017, poz. 796).

5.4. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy.

5.4.1. Zarys historii gminy

Dzisiejszy Ozimek to miasto Ozimek i 13 sołectw – Antoniów, Biestrzynnik, Chobie, Dylaki, Grodziec, Jedlice, Krasiejów, Krzyżowa Dolina, Mnichus, Nowa Schodnia, Pustków, Schodnia i Szczedrzyk.

Najdłuższą historię pisaną mają tereny leżące współcześnie w Schodni (pierwsze wzmianki z 1464 r.), Szczedrzyka (1300 r.) i Krasiejowa, o którym pierwsze pisane świadectwo pochodzi z 1292 r. Jednak ślady obecności ludzi w Krasiejowie sięgają kilku tysięcy lat p.n.e., a potwierdzeniem stałego osadnictwa jest kurhan, datowany na X – XII w. Rozwój osadnictwa przypada na przełom XIII i XIV w. i jest związany z procesem kolonizacji na prawie niemieckim. Kolejnym momentem intensywnego rozwoju osadnictwa na tym terenie był wiek XVII – XVIII, z którego to okresu pochodzą dokumenty wzmiankujące po raz pierwszy o pozostałych miejscowościach. Powstawały jako osady wiejskie (jak Chobie, Grodziec, Krzyżowa Dolina, Pustków) lub jako osady robotników zatrudnionych w hucie Małapanew (Ozimek, Antoniów) czy hucie Jedlice.

Dzisiejsza nazwa Ozimka, wywodzona jest od nazwiska właściciela młyna nad Małą Panwią, na którego miejscu w 1754 r. została założona przez Fryderyka Wielkiego Królewska Huta Małapanew. Jego pierwszymi mieszkańcami byli robotnicy zakwaterowani na terenie huty. Kilka lat później na potrzeby zatrudnionych w hucie, powstało osiedle Huttendorf, dające początek miejscowości. W XVIII i XIX w. huta Małapanew stała się jednym z ważnych ośrodków przemysłu metalowego w Europie. Wprowadzane nowatorskie rozwiązania i nowe technologie wdrażane w hucie, powodowały napływ przyjezdnych specjalistów i adeptów sztuki hutniczej, co stymulowało dalszy rozwój osady, którą na początku XIX wieku zamieszkiwało już 133 osoby. Po uruchomieniu linii kolejowej z Opola do Tarnowskich Gór i wybudowaniu dworca kolejowego w Ozimku w 1858 r., co dodatkowo podniosło jego rangę miejscowości w 1925 r. zamieszkiwało już 1.131 osób.

Rozwój Ozimka był, zarówno w XIX jak XX w., nierozzerwalnie związany z rozwojem huty Małapanew, będącej jednym z najważniejszych zakładów metalurgicznych na ziemiach polskich. XVIII - wieczne hutnictwo wymagało dostaw dużych ilości drewna i jego niedobór był katalizatorem decyzji o budowie nowej kolonii leśnej dla robotników huty Małapanew, podjętej w 1781 r. zapoczątkowującej osadnictwo dzisiejszego Antoniowa. Pierwotnie zasiedlony został przez zwerbowanych na terenie Prus, Austrii i Polski kolonistów, którzy nie wytrzymali trudnych warunków życia i pracy i zostali zastąpieni przez mieszkańców okolicznych miejscowości, głównie Szczedrzyka, Schodni i Krasiejowa. W dziesięć lat po budowie kolonii zamieszkuje ją 55 pracujących na potrzeby huty w Ozimku. Większość mieszkańców utrzymywała się z pracy w hucie, wyrębu lasu i wypalania węgla drzewnego, kilku uprawiało rzemiosło.

Rozwój wsi w XIX hamowały powtarzające się klęski żywiołowe i epidemie. Na początku XX w. Ozimek liczył 451 mieszkańców. Procesy industrializacyjne leżały również u podstaw osadnictwa terenów Jedlic. W 1775 r., na gruntach będących wcześniej częścią Szczedrzyka zlokalizowany został zakład hutniczy. Odbudowany po pożarze, zatrudniał w 1795 r. już 24

robotników, dla których wybudowano przy zakładzie domy mieszkalne. Kilka lat później powstała w Jedlicach pierwsza na Śląsku walcownia blach, co spowodowało wzrost zatrudnienia do 82 osób. Modernizowana kilkakrotnie (w połowie XIX i XX wieku) stała się jedną z najbardziej nowoczesnych wytwórni blach w Europie. Zdewastowana w 1945 r. przekształciła się w latach 60-tych w hutę szkła Jedlice. Niemniej, cały czas była stymulatorem rozwoju miejscowości.

Pozostałe miejscowości dzisiejszego Ozimka powstawały głównie jako osady wiejskie zasiedlane przez kolonistów, bądź przez parcelację majątku jak Chobie, bądź przez zaplanowaną budowę osiedla jak Grodziec, dla którego wytyczono drogi, zbudowano 100 jednakowych domów, zaplanowano w centrum wsi budowę kościoła, plebanii, szkoły i aresztu. Ich mieszkańcy trudnili się głównie pracą na roli i hodowlą bydła, często parano się pszczelarstwem. Wszędzie pracowano też przy wyrębie lasów i wypalaniu węgla drzewnego. Częste występowanie słabych gleb powodowało konieczność szukania innych źródeł utrzymania i owocowało rozwojem rzemiosł. Na przykład w Grodźcu rozwinęło się w znacznym stopniu tkactwo, później szewstwo i ślusarstwo, podobnie w Mnichusie. W Krzyżowej Dolinie mieszkańcy zajmowali się z powodzeniem wyrobem elementów drewnianych. Wzrastała też liczba przedstawicieli zawodów obsługujących coraz liczniejszą populację – lekarz, młynarz, karczmarz, duchowni, nauczyciele, zwłaszcza, że na przełomie XVIII i XIX w. dzieci z kolejnych miejscowości uzyskiwały dostęp do nauki w zakresie szkoły powszechnej, a później również szkolnictwa zawodowego, kształcącego głównie na potrzeby hutnictwa.

Przełom XIX i XX wieku to postępująca industrializacja, rozwój demograficzny i społeczny tych terenów. Krasiejów, liczący wówczas 1.500 mieszkańców, był siedzibą gminy z policją, pocztą, urzędem stanu cywilnego, stanowił ważny ośrodek administracyjny i handlowy. Schodnia w okresie międzywojennym to 10 dużych gospodarstw, 4 gospody, 2 młyny, 2 tartaki, nowo wybudowana szkoła, liczne sklepy kolonialne, rzeźnicy, piekarze, kowal, elektryk, gorzelnia i browar. W 1929 r. wraz z Ozimkiem (obydwie miejscowości należały uprzednio administracyjnie do Krasiejowa) i Antoniowem stworzyły nową jednostkę administracyjną. W 1930 r. z parafii Krasiejów wydzielono nową parafię dla Ozimka, Pustkowa i Schodni. Dla niej w latach 1934-1935 wybudowano w Ozimku nowy kościół. W 1933 r. rozpoczęto budowę zbiornika turawskiego, który zmienił obraz Szczedrzyka, stopniowo przeistaczającego się w atrakcyjną miejscowość turystyczną.

Po zakończeniu II wojny światowej nastąpił szybki rozwój miejscowości Ozimek, który w 1954 r. otrzymał status osiedla a w 1962 r. prawa miejskie. Szybko rozwijała się też huta Małapanew stając się jedną z najważniejszych w kraju. Rozwijały się również pozostałe wsie należące do gminy Ozimek. Po 1945 r. z przysiółka Nowa Schodnia utworzono odrębną wieś. Obecnie prężnie rozwijający się Ozimek, wraz z należącymi do gminy wsiami, liczy prawie 19 tys. mieszkańców.

5.4.2. Krajobraz kulturowy

Dziedzictwo kulturowe to ogół dorobku społeczeństwa w zakresie nauki, sztuki, architektury, oświaty, techniki, wytworzonego w trakcie jego historycznego rozwoju i przekazywanego z pokolenia na pokolenie. Składa się nań zasób rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, mającymi znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych, kulturywania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej.

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiane jest z architekturą i sztuką, jednak formy gospodarowania (np. sposoby uprawy roli), obyczaje towarzyskie, kulinaria

i wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności stanowią również elementy dziedzictwa kulturowego.

Ze względu na szczególną wagę przypisywaną ochronie dziedzictwa kulturowego, uzyskała ona swoje umocowanie prawne, mające odzwierciedlenie również w regulacjach dotyczących opracowywania dokumentów z zakresu planowania przestrzennego. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w art. 10 stanowi, że w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 282) o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w studium uwzględnia się w szczególności ochronę:

1. Zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
2. Innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
3. Parków kulturowych.

Do zabytków nieruchomych, zgodnie z art. 6 ustawy o ochronie zabytków, zalicza się szczególnie:

- krajobrazy kulturowe,
- układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane,
- dzieła architektury i budownictwa,
- dzieła budownictwa obronnego,
- obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe,
- cmentarze,
- parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni,
- miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Do zabytków archeologicznych, zalicza się: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska i kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

5.4.3. Zabytki nieruchome

Na terenie gminy Ozimek znajduje się znaczny zespół zabytków nieruchomych, liczący łącznie 554 obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, w tym 10 obiektów, które są wpisane równocześnie do Rejestru Zabytków województwa opolskiego (patrz 5.5).

5.4.4. Zabytki „ruchome”

Na terenie gminy Ozimek znajduje się 5 obiektów ruchomych, z których 3 są wpisane do Rejestru Zabytków Ruchomych województwa opolskiego (patrz 5.5).

5.4.5. Zabytki techniki

Na terenie gminy Ozimek znajduje się 15 obiektów, stanowiących nieruchome zabytki techniki, w tym 2 obiekty będące równocześnie w Rejestrze Zabytków województwa opolskiego. Brak jest natomiast zabytków ruchomych techniki (patrz 5.5).

5.4.6. Zabytki archeologiczne

Na terenie gminy Ozimek znajduje się 37 stanowisk archeologicznych, w tym żadne stanowisko nie jest wpisane do Rejestru Zabytków Archeologicznych województwa opolskiego.

5.4.7. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej

Na terenie gminy Ozimek znajduje się 12 zabytkowych układów zieleni kształtowanej, w tym 2 obiekty znajdujące się równocześnie w Rejestrze Zabytków województwa opolskiego (patrz 5.5).

5.5. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do Rejestru Zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z ustawy z dnia 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenia Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków (Dz. U. 2011 nr 113 poz. 661). Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia opolskiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2.08.2018 r., w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych oraz tryb postępowania. Rozporządzenie określa tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek i pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, robót budowlanych w otoczeniu zabytku, badań archeologicznych, poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych w zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Rozporządzenie ponadto określa wymagane kwalifikacje jakie powinny posiadać osoby uprawnione do prowadzenia prac konserwatorskich badań architektonicznych lub archeologicznych, dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać osoby kierujące robotami budowlanymi, sposób potwierdzania posiadanych kwalifikacji i dodatkowych wymagań, standardy dotyczące dokumentacji prowadzonych prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.

W obrębie gminy Ozimek znajduje się 5 obiektów architektury i budownictwa wpisanych do Rejestru Zabytków:

1. Jedlice – dwór „Beatka” w zespole huty szkła, 1780 r. – wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 1144/66 z dnia 12.01.1966 r.
2. A. Jedlice – pozostałość osiedla hutniczego – zespół 4 domów robotniczych, 1775 r. – wpisano do Rejestru Zabytków pod poz. 1948/70 z dnia 7.12.1970 r.
2. B. Jedlice – pozostałość dawnej huty szkła – budynek huty ob. magazyn, 1805 r. – wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 1948/70 z dnia 7.12.1970 r.
3. Ozimek – kościół ewangelicko-augsburski, 1874 r. – wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 1144/66 z 1.03.1966 r.
4. Krasiejów – kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Małgorzaty, 1911-1919 r. – wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. Ks. A. t. I 52/2007 z dnia 18.05. 2007 r.
5. Grodziec – kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej i św. Wojciecha, 1891 r. – wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 88/2009.

W Rejestrze Zabytków znajdują się również 2 zabytki techniki:

1. Ozimek, ul. Hutnicza - Gmina Ozimek - żelazny łańcuchowy most wiszący nad rzeką Mała Panew – wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 1940/69 z 30.01.1969 r. Uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 15.03. 2017 r. (Dz. U. z 29.03.2017 r.).
2. Jedlice - kanał roboczy nawadniający - wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 1948/70 z 7. 12.1970 r.

W Rejestrze Zabytków Ruchomych znajdują się także 3 zabytki „ruchome”:

1. Ozimek – Huta Małapanew – 2 obrazy w budynku administracji - wpisane do Rejestru Zabytków pod poz. Ks.B.t.V-733/1-2/82 z 30.08.1982 r.
2. Grodziec – wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej i św. Wojciecha - wpisane do Rejestru Zabytków pod poz. Ks.B.t.V-731/1-6/82 z 30.08.1982 r.
3. Krasiejów - wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego p.w. św. Małgorzaty - wpisane do Rejestru Zabytków pod poz. Ks.B.t.V-731/1-6/82 z 30.08.1982 r.

Ponadto w Rejestrze Zabytków znajdują się 2 zabytkowe układy zieleni kształtowanej:

1. Jedlice – pozostałość osiedla hutniczego – okrągły plac ze studnią i starymi klonami, pocz. XIX w., wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 1948/70 z dnia 7.12.1970 r.
2. Krasiejów – zbiorowa mogiła powstańców śląskich z 1921 r. - cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, wpisany do Rejestru Zabytków pod poz. 260/90 z 12.07.1990 r.

5.6. Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków

Zgodnie z art. 21 z ustawy z dnia 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenia Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków „ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”. Ewidencją zostają objęte zespoły o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Obowiązek prowadzenia Gminnej Ewidencji Zabytków nieruchomości spoczywa na wójcie gminy (art. 22 pkt. 4 ustawy z dn. 23.07.2003 r.).

Gmina Ozimek posiada Ewidencję, która zgodnie z wymogami jest zbiorem kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych równocześnie wojewódzką ewidencją zabytków. Gminna Ewidencja nie jest dokumentem zamkniętym, winna być uzupełniana i weryfikowana. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami.

Na terenie gminy Ewidencją objęto 554 obiekty zabytkowe.

ZABYTKI MIASTA OZIMEK

1. Dawny kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Jana Chrzciciela, ob. kaplica p.w. św. Floriana - ul. Powstańców Śląskich w Schodni
2. Kościół ewangelicko - augsburski – ul. Schinkla
3. Cmentarz ewangelicko-augsburski i katolicki – ul. Schinkla
4. Dawny cmentarz ewangelicko-katolicki, ob. park pocmentarny – ul. Wyzwolenia
5. Kapliczka - ul. Robotnicza, koło nr 8
6. Huta Małapanew - budynek produkcyjny metali kolorowych – ul. Kolejowa 1
7. Huta Małapanew - hala oczyszczalni - ul. Kolejowa 1
8. Huta Małapanew - wieża wyciągowa wysokiego pieca przy hali oczyszczalni - ul. Kolejowa 1
9. Żelazny łańcuchowy most wiszący – ul. Hutnicza
10. Stacja kolejowa PKP – ul. Kolejowa
11. Dawna kolejowa wodociągowa wieża ciśnień, ob. dom mieszkalny – Dworcowa 5
12. Dawna szkoła – ul. Częstochowska 15 A-B
13. Szkoła - ul. Daniecka 12 A

14. Huta Małapanew - dawna przepompownia – ul. Kolejowa 1
15. ul. Brzeziny 17 - dom mieszkalno-gospodarczy
16. ul. Brzeziny 18 - dom
17. ul. Brzeziny 26 - dom
18. ul. Brzeziny 27 - dom
19. ul. Cmentarna 1 – dom
20. ul. Cmentarna 5 – dom
21. ul. Cmentarna 7 – dom
22. ul. Częstochowska 3 – dom wielorodzinny i budynek gospodarczy
23. ul. Częstochowska 4 – dom
24. ul. Częstochowska 5 – dom wielorodzinny
25. ul. Częstochowska 7 – dom wielorodzinny
26. ul. Częstochowska 9 – dom wielorodzinny i budynek gospodarczy
27. ul. Częstochowska 11 – dom wielorodzinny
28. ul. Częstochowska 13 – dom wielorodzinny
29. ul. Częstochowska 17 – dom
30. ul. Częstochowska 21 – dom wielorodzinny
31. ul. Częstochowska 23 – dom wielorodzinny
32. ul. Częstochowska 25 – dom wielorodzinny
33. ul. Daniecka 5 – dom
34. ul. Daniecka 10 – dawna gospoda, ob. dom mieszkalny
35. ul. Daniecka 12 – dom z oficyną
36. ul. Daniecka 14 – dom i budynek gospodarczy
37. ul. Dworcowa 2 – dawna masarnia, sklep i mieszkanie, ob. 2 mieszkania
38. ul. Dworcowa 4 – dom
39. ul. Dworcowa 6 – dom
40. ul. Kolejowa 3 – dom wielorodzinny i budynek gospodarczy
41. ul. Leśna 2 – dom i budynek gospodarczy
42. ul. Mickiewicza 1 – dom i budynki gospodarcze
43. ul. Mickiewicza 5 – dom i budynki gospodarcze
44. ul. Mickiewicza 2, 4, 6, 8 – domy kolonii robotniczej
45. ul. Mickiewicza 10 – dom
46. ul. Opolska 2,4,10,12 – domy kolonii robotniczej
47. ul. Robotnicza 1 – dom i budynek gospodarczy
48. ul. Robotnicza 5 – dom
49. ul. Robotnicza 9 – dom i budynek gospodarczy
50. ul. Robotnicza 8 – dom w zagrodzie
51. ul. Robotnicza 13 – dom
52. ul. Robotnicza 17 – dom
53. ul. Robotnicza 35 – dom
54. ul. Robotnicza 37 – dom
55. ul. Robotnicza 39 – dom
56. ul. Robotnicza 41 – dom
57. ul. Robotnicza 43, 43 A – dom
58. ul. Robotnicza 45, 47 – dom
59. ul. Robotnicza 49, 51 – dom
60. ul. Robotnicza 53, 55 – dom
61. ul. Robotnicza 57 – dom
62. ul. Robotnicza 59 – dom
63. ul. Robotnicza 61, 63 – dom
64. ul. Robotnicza 65, 67 – dom

65. ul. Robotnicza 69, 71 – dom
66. ul. Robotnicza 73 - dom
67. ul. Waryńskiego 14, 16 - dom
68. ul. Waryńskiego 15, 17 – dom
69. ul. Wyzwolenia 7 – dom wielorodzinny
70. ul. Wyzwolenia 8 – dom
71. ul. Wyzwolenia 8 A – dom
72. ul. Wyzwolenia 10 – dom
73. ul. Wyzwolenia 12 – dom
74. ul. Wyzwolenia 20 – dom
75. ul. Wyzwolenia 21 – dom
76. ul. Wyzwolenia 22 – gospoda z salą
77. ul. Wyzwolenia 28 – dom
78. ul. Wyzwolenia 29 – dom
79. ul. Wyzwolenia 30 – dom
80. ul. Wyzwolenia 31 – dom
81. ul. Wyzwolenia 33 – dom
82. ul. Wyzwolenia 34 – dom
83. ul. Wyzwolenia 40 – dom i budynki gospodarcze
84. ul. Wyzwolenia 41 „
85. ul. Wyzwolenia 43 „
86. ul. Wyzwolenia 44 – dawna piekarnia i dom mieszkalny
87. ul. Wyzwolenia 50 – dom mieszkalno-gospodarczy
88. ul. Wyzwolenia 54 – dom w zagrodzie
89. ul. Wyzwolenia 56 – dom i stodołę z wędzarnią
90. ul. Wyzwolenia 57 – dom
91. ul. Wyzwolenia 58 – dom i budynek gospodarczy
92. ul. Wyzwolenia 62 – dom
93. ul. Wyzwolenia 67 – dom
94. ul. Wyzwolenia 69 – dom i budynki gospodarcze
95. ul. Wyzwolenia koło nr 59 – krzyż przydrożny
96. ul. Brzeziny koło nr 3 – krzyż przydrożny

ZABYTKI WSI ANTONIÓW

97. Kapliczka przydrożna – ul. Dylakowska, koło nr 9
98. Kapliczka przydrożna – ul. Powstańców Śląskich, koło nr 64
99. Dawna gospoda – ul. Powstańców Śląskich 75
100. Most drogowy – ul. Dylakowska
101. ul. Danysza 4, 6 – dom
102. ul. Danysza 7 – dom i budynek gospodarczy
103. ul. Danysza 8 – dom
104. ul. Danysza 9 – dom
105. ul. Danysza 11 – dom
106. ul. Danysza 12 – dom
107. ul. Danysza 13 – dom
108. ul. Danysza 15 – dom
109. ul. Danysza 19 – dom
110. ul. Danysza 23 – dom
111. ul. Dylakowska 3 – dom i budynek gospodarczy
112. ul. Dylakowska 6 – dom mieszkalno - gospodarczy

113. ul. Dylakowska 7 – dom
114. ul. Dyakowska 9 – dom i budynek gospodarczy
115. ul. Dylakowska 12 - leśniczówka
116. ul. Dylakowska 12 – stodoła przy leśniczówce
117. ul. Dylakowska 16 – dom
118. ul. Dylakowska 18 – dom
119. ul. Dylakowska 19 – dom i stodoła
120. ul. Dylakowska 20 – dom
121. ul. Leśna 1 – dom i budynek gospodarczy
122. ul. Powstańców Śląskich 21 – dom i stodoła
123. ul. Powstańców Śląskich 51 – dom mieszkalno-gospodarczy
124. ul. Powstańców Śląskich 60 – dom
125. ul. Powstańców Śląskich 61 – dom i budynek gospodarczy
126. ul. Powstańców Śląskich 64 – dom
127. ul. Powstańców Śląskich 92, 94 – domy
128. ul. Powstańców Śląskich 96 – dom-wycug
129. ul. Powstańców Śląskich 100 – dom
130. ul. Powstańców Śląskich 106 – dom
131. ul. Powstańców Śląskich 110 – dom
132. ul. Powstańców Śląskich 114 – dom
133. ul. Powstańców Śląskich 124 – dom
134. ul. Powstańców Śląskich 128 – dom
135. ul. Powstańców Śląskich 148 – dom
136. ul. Sosnowa 10 – dom i budynek gospodarczy

ZABYTKI WSI BIESTRZYNNIK

137. Dwór w zespole parkowym – ul. Poliwoda 18
138. Park dworski – ul. Paliwoda
139. Stajnia i wozownia dworska – ul. Poliwoda 18
140. Wylęgarnia ryb w zespole dworskim – ul. Poliwoda
141. Kapliczka-dzwonnica - ul. Ozimska / Jacka, koło nr 1
142. Kapliczka przydrożna - ul. Michalońska, koło nr 5
143. Kapliczka przydrożna - ul. Poliwoda
144. Kapliczka przy dworze – ul. Paliwoda, koło nr 18
145. Cmentarz komunalny – ul. Cmentarna
146. Pomnik ku czci mieszkańców poległych w czasie I i II wojny światowej ul. Cmentarna
147. Dawna gospoda – ul. Ozimska 14
148. Remiza strażacka - ul. Ozimska, 20
149. Zespół młyna wodnego - ul. Cmentarna 8
150. Most drogowy - ul. Ozimska
151. ul. Cmentarna 10 – dom i stodoła
152. ul. Dobrodzieńska 2 - dom
153. ul. Dobrodzieńska 6 - dom
154. ul. Dobrodzieńska 7 - dom i budynek gospodarczy
155. ul. Dobrodzieńska 8 - dom i budynek gospodarczy
156. ul. Dobrodzieńska 9 - dom i stodoła
157. ul. Dobrodzieńska 19 - dom i budynek gospodarczy
158. ul. Dylakowska 22 - dom
159. ul. Dylakowska 24 - dom
160. ul. Dylakowska 32 - dom i budynek mieszkalno-gospodarczy

161. ul. Jacka 1 A - dom
162. ul. Jacka 2 - dom i stodoła
163. ul. Jacka 3 - dom mieszkalno-gospodarczy
164. ul. Leśna 1 - dom
165. ul. Leśna 6 – dawna leśniczówka w zagrodzie
166. ul. 1 Maja 14 - dom
167. ul. Michalońska 1 - dom
168. ul. Michalońska 4 - dom i chlew
169. ul. Michalońska 8 - dom
170. ul. Ozimska 2 - dom
171. ul. Ozimska 13 – dom w zagrodzie
172. ul. Ozimska 15 - stodoła
173. ul. Ozimska 17 – dawna masarnia
174. ul. Ozimska 19 – dana piekarnia i stodoła
175. ul. Ozimska 21 – dom
176. ul. Ozimska 29 – dom w zagrodzie
177. ul. Ozimska 30 – chałupa
178. ul. Poliwoda 12 – dom
179. ul. Poliwoda 14 – dom
180. ul. Polna 2 - dom i budynek gospodarczy
181. ul. Polna 14 - dom
182. ul. Polna 15 - dom mieszkalno-gospodarczy i stodoła
183. ul. Polna 17 – dom
184. ul. Polna 19 – stodoła
185. przedłużenie ul. Ozimskiej - dawna droga śródpolna, utwardzona, z aleją dębową

ZABYTKI WSI CHOBIE

186. Kapliczka przydrożna – ul. Wiejska, koło nr 33
187. Dawna szkoła z budynkiem gospodarczym – ul. Wiejska 41
188. ul. Kuziory 8 – dom i budynek gospodarczy
189. ul. Kuziory 10 – dom i budynek gospodarczy
190. ul. Kuziory 14 – dom
191. ul. Kuziory 28 – dom w zagrodzie
192. ul. Kuziory 30 – dom w zagrodzie
193. ul. Wiejska 19 – dom
194. ul. Wiejska 24 – dom
195. ul. Wiejska 27 – dom
196. ul. Wiejska 30 – dom
197. ul. Wiejska 36 – dom i budynek gospodarczy
198. ul. Wiejska 46 – dom
199. ul. Wrzosowa 6 – dom i budynek gospodarczy
200. ul. Wrzosowa 10 – dom

ZABYTKI WSI DYLAKI

201. Kościół parafialny p.w. św. Antoniego – ul. Ozimska
202. Plebania – ul. Ozimska 56
203. Kapliczka przydrożna – ul. Ozimska, koło nr 35
204. Kapliczka przydrożna – ul. Szkolna, koło nr 4
205. Kapliczka przydrożna - ul. Poliwodzka, koło nr 1

- 206. Dawna szkoła i stodoła – ul. Szkolna 3
- 207. Dawna gospoda – ul. Ozimska 50
- 208. Dawna gospoda z salą i budynkami gospodarczymi – ul. Ozimska 55
- 209. Dawny zajazd – ul. Ozimska 55 A
- 210. Remiza strażacka – ul. Turawska 1A
- 211. Zespół młyna wodnego – ul. Szkolna 6
- 212. ul. Biestrzyńska 2 – dom
- 213. ul. Biestrzyńska 4 – dom
- 214. ul. Biestrzyńska 5 – dom i stodoła
- 215. ul. Biestrzyńska 6 – dom
- 216. ul. Biestrzyńska 8 – dom
- 217. ul. Biestrzyńska 11 – dom i stodoła
- 218. ul. Fabryczna 8 – dom
- 219. ul. Fabryczna 10 – dom
- 220. ul. Jakuba 2 – dom
- 221. ul. Jakuba 10 – dom
- 222. ul. Jeziorna 3 – dom
- 223. ul. Jeziorna 16 - dom w zagrodzie
- 224. ul. Ozimska 11 – dom
- 225. ul. Ozimska 13 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 226. ul. Ozimska 14 – dom
- 227. ul. Ozimska 17 – dom
- 228. ul. Ozimska 24 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 229. ul. Ozimska 25 – dom
- 230. ul. Ozimska 29 – dom
- 231. ul. Ozimska 30 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 232. ul. Ozimska 31 – dom
- 233. ul. Ozimska 38 – dom
- 234. ul. Ozimska 41 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 235. ul. Ozimska 43 – dom
- 236. ul. Ozimska 46 – dom
- 237. ul. Ozimska 47 – dom
- 238. ul. Ozimska 54 – dom, ob. budynek biurowy
- 239. ul. Polna 2 – dom
- 240. ul. Polna 4 – dom
- 241. ul. Szkolna 4 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 242. ul. Szkolna 9 – dom i stodoła
- 243. ul. Szkolna 24 – dom
- 244. ul. Turawska 2 – dom i stodoła
- 245. ul. Turawska 4 – dom
- 246. ul. Turawska 5 – dom
- 247. ul. Turawska 7 – dom
- 248. ul. Turawska 9 – dom

ZABYTKI WSI GRODZIEC

- 249. Kościół parafialny p.w. M B Częstochowskiej i św. Wojciecha – ul. Częstochowska.
- 250. Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki – ul. Tartaczna
- 251. Plebania – ul. Częstochowska 136
- 252. Dom parafialny i budynek gospodarczy – ul. Częstochowska 136
- 253. Szkoła – ul. Tartaczna 1

254. Młyn elektryczny – ul. Tartaczna 27 (daw. nr 13)
255. Dawna gospoda – ul. Częstochowska 161
256. ul. Częstochowska 31 – dom i stodoła
257. ul. Częstochowska 33 – dom
258. ul. Częstochowska 39 – dom
259. ul. Częstochowska 45, 47 – dom i budynek gospodarczy
260. ul. Częstochowska 52 – dom
261. ul. Częstochowska 54, 56 – dom
262. ul. Częstochowska 55 – dom
263. ul. Częstochowska 63 – dom
264. ul. Częstochowska 69, 71 – dom
265. ul. Częstochowska 73 – dom
266. ul. Częstochowska 79, 81 – dom
267. ul. Częstochowska 91 – dom
268. ul. Częstochowska 93 – dom
269. ul. Częstochowska 95, 97 – dom
270. ul. Częstochowska 98 – dom
271. ul. Częstochowska 99 – dom
272. ul. Częstochowska 103, 103 A – dom
273. ul. Częstochowska 105 – dom
274. ul. Częstochowska 111 – dom
275. ul. Częstochowska 113 – stodoła
276. ul. Częstochowska 114 – dom
277. ul. Częstochowska 115 – dom
278. ul. Częstochowska 117 – sklep i poczta
279. ul. Częstochowska 121 – dom
280. ul. Częstochowska 124 – dom
281. ul. Częstochowska 125 – dawna piekarnia, sklep i mieszkanie
282. ul. Częstochowska 126 – dom
283. ul. Częstochowska 129, 131 – dom
284. ul. Częstochowska 132 – dom
285. ul. Częstochowska 135 – dom
286. ul. Częstochowska 142, 144 – dom i budynek gospodarczy
287. ul. Częstochowska 148 – dom
288. ul. Częstochowska 151 – dom
289. ul. Częstochowska 153 – dom
290. ul. Częstochowska 154, 156 – dom
291. ul. Częstochowska 159 – dom
292. ul. Częstochowska 163 – dom
293. ul. Częstochowska 165 – dom
294. ul. Częstochowska 174 – dom
295. ul. Częstochowska 173, 175 – dom
296. ul. Częstochowska 177 – dom
297. ul. Częstochowska 178 – dom
298. ul. Częstochowska 182 – dom
299. ul. Częstochowska 183, 185 – dom
300. ul. Częstochowska 188 – dom mieszkalno-gospodarczy
301. ul. Częstochowska 191 – dom
302. ul. Częstochowska 195 – dom
303. ul. Częstochowska 197 – dom
304. ul. Częstochowska 206 – dom

- 305. ul. Częstochowska 210 – dom
- 306. ul. Częstochowska 222 – dom
- 307. ul. Częstochowska 234 – dom
- 308. ul. Częstochowska 236 – dom
- 309. ul. Częstochowska 240 – dom
- 310. ul. Leśna 4, 6 – dom
- 311. ul. Leśna 8, 10 - dom
- 312. ul. Leśna 12, 14 - dom
- 313. ul. Tartaczna 4 – dom i budynek gospodarczy (daw. nr 2)
- 314. ul. Tartaczna 17 – dom (daw. nr 3)
- 315. ul. Tartaczna 23 – dom (daw. nr 11)
- 316. ul. Tartaczna 27 – dom młynarza (daw. nr 13)
- 317. ul. Tartaczna 34 – dawny budynek biurowy tartaku
- 318. ul. Częstochowska – historyczny układ wiejski typu rzędówka brzegowa
- 319. most drogowy - na drodze prowadzącej z Grodźca do huty „Małapanew”

ZABYTKI WSI JEDLICE

- 320. Dworek „Beatka” – ul. Feniks 9
- 321. Budynek gospodarczy w zespole dworka „Beatka” – ul. Feniks 9
- 322. ul. Feniks 2 – dom i budynek gospodarczy
- 323. ul. Feniks 6 – dom wielorodzinny
- 324. ul. Feniks 7 – dom
- 325. ul. Feniks 8 – dom
- 326. ul. Feniks 10 – dom
- 327. ul. Feniks – pozostałość dawnego osiedla hutniczego – okrągły plac ze studnią i starymi klonami
- 328. dawna huta szkła „Jedlice” – budynek dyrekcji – ul. Feniks
- 329. dawna huta szkła „Jedlice” – budynek magazynu głównego i warsztatów mechanicznych – ul. Feniks
- 330. dawna huta szkła „Jedlice” – budynek warsztatowy i garaże – ul. Feniks
- 331. dawna huta szkła „Jedlice” – kanał roboczy nawadniający – ul. Feniks

ZABYTKI WSI KRASIEJÓW

- 332. Kościół parafialny p.w. św. Małgorzaty – ul. Sporacka
- 333. Plebania i budynek gospodarczy – ul. Sporacka 14
- 334. Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki – ul. Brzeziny
- 335. Zbiorowa mogiła powstańców śląskich – cmentarz parafialny – ul. Brzeziny
- 336. Kaplica cmentarna na cmentarzu parafialnym – ul. Brzeziny
- 337. Kapliczka przydrożna – ul. Senfta, koło nr 2
- 338. Kapliczka przydrożna – ul. Dolna, koło nr 17
- 339. Krzyż przydrożny – ul. Piaskowa, koło nr 1
- 340. Dawny dom rządcy – ul. Młyńska 12
- 341. Dawna oficyna – ul. Młyńska 10
- 342. Dawny młyn wodny – ul. Młyńska
- 343. Dawna gospoda i budynek gospodarczy – ul. Sporacka 17
- 344. Dawna gospoda – ul. Sporacka 30
- 345. Bunkier z okresu II wojny światowej przy dawnej szkole, ob. Muzeum – ul. Sporacka 19
- 346. Stacja kolejowa PKP – ul. Sporacka 35 A

- 347. Budynek gospodarczy przy stacji kolejowej PKP – ul. Sporacka 35 A
- 348. Dom w zespole stacji kolejowej PKP – ul. Sporacka 35
- 349. Most drogowy – ul. Sporacka
- 350. ul. Brzeziny 2 – dom z kuźnią
- 351. ul. Brzeziny 3 – dom
- 352. ul. Brzeziny 9 – dom
- 353. ul. Brzeziny 21 – dom
- 354. ul. Brzozowa 8 – dom i budynek gospodarczy
- 355. ul. Cegielniana 25 – dom i budynek gospodarczy
- 356. ul. Krótka 1 – dom
- 357. ul. Kolejowa 1 – dawna rzeźnia i dom mieszkalny
- 358. ul. Młyńska 3 – budynek gospodarczy
- 359. ul. Senfta 1 - dom
- 360. ul. Sporacka 5 – dom i budynek gospodarczy
- 361. ul. Sporacka 7 – dom w zagrodzie
- 362. ul. Sporacka 9 – dom
- 363. ul. Sporacka 18 – dom
- 364. ul. Sporacka 21 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 365. ul. Sporacka 22 – dom
- 366. ul. Sporacka 23 – dom i budynek gospodarczy z wędzarnią
- 367. ul. Sporacka 24 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 368. ul. Sporacka 27 – dom
- 369. ul. Sporacka 28 – sala przy gospodzie
- 370. ul. Sporacka 31 – dom
- 371. ul. Sporacka 32 – dom
- 372. ul. Sporacka 33 – dom
- 373. ul. Sporacka 34 – dom
- 374. ul. Sporacka 38 – dom
- 375. ul. Sporacka 70 – dom i stodoła
- 376. ul. Sporacka 80 – leśniczówka i stodoła

ZABYTKI WSI KRZYŻOWA DOLINA

- 377. Kapliczka-dzwonnica – ul. Powstańców Śląskich, koło nr 21
- 378. Dawna szkoła i stodoła – ul. Powstańców Śląskich 29
- 379. Dawna gospoda i budynek gospodarczy - ul. Opolska 2
- 380. ul. Opolska 17 – dom-wycug
- 381. Dawna szkoła i stodoła – ul. Powstańców Śląskich 29
- 382. Dawna gospoda i budynek gospodarczy - ul. Opolska 2
- 383. ul. Opolska 17 – dom-wycug
- 384. ul. Opolska 27 – leśniczówka i stodoła
- 385. ul. Opolska 42 – dom i budynek gospodarczy
- 386. ul. Opolska 50 – dom
- 387. ul. Opolska 62 – dom
- 388. ul. Opolska 62 – dom
- 389. ul. Powstańców Śląskich 9 – dom
- 390. ul. Powstańców Śląskich 18 – dom i budynek gospodarczy
- 391. ul. Powstańców Śląskich 20 – dom i budynek gospodarczy
- 392. ul. Powstańców Śląskich 22 – dom i budynek gospodarczy
- 393. ul. Poprzeczna 1 – dom
- 394. ul. Poprzeczna 9 – dom

- 395. ul. Poprzeczna 13 – dom
- 396. ul. Sporacka 6 – dom i budynek gospodarczy

ZABYTKI WSI MNICHUS

- 397. Dawna szkoła – ul. Leśna 8
- 398. ul. Leśna 10 – dom
- 399. ul. Leśna 13 – dom
- 400. ul. Leśna 15 – dom
- 401. ul. Leśna 16 – dom
- 402. ul. Leśna 17 – dom
- 403. ul. Leśna 22 – dom
- 404. ul. Leśna 24, 24 A – dom
- 405. ul. Leśna 28 – dom i budynek gospodarczy
- 406. ul. Leśna 31 – dom
- 407. ul. Leśna 33 – dom i budynek gospodarczy
- 408. ul. Leśna 36 – dom i budynek gospodarczy
- 409. ul. Leśna 41 – dom i budynek gospodarczy

ZABYTKI WSI NOWA SCHODNIA

- 410. ul. Ogrodowa 9 – dom i budynek gospodarczy
- 411. ul. Opolska 4 – dom
- 412. ul. Opolska 6 – dom

ZABYTKI WSI PUSTKÓW

- 413. Kapliczka przydrożna – ul. Ozimska, koło nr 29
- 414. Kapliczka przydrożna – ul. Zielona, koło nr 2
- 415. Dawna szkoła – ul. Ozimska 11 i 11
- 416. ul. Boczna 3 – dom i budynek gospodarczy
- 417. ul. Leśna 3 – dom i budynek gospodarczy
- 418. ul. Leśna 5 A – dom
- 419. ul. Leśna 6 – dom i budynek gospodarczy
- 420. ul. Leśna 7 – dom
- 421. ul. Leśna 11 – dom w zagrodzie
- 422. ul. Leśna 13 – dom w zagrodzie
- 423. ul. Leśna 15 – dom w zagrodzie
- 424. ul. Ozimska 2 – dom i stodoła
- 425. ul. Ozimska 5 – dom
- 426. ul. Ozimska 14 – dom
- 427. ul. Ozimska 15 – dom
- 428. ul. Ozimska 19 – dom
- 429. ul. Ozimska 20 – dom
- 430. ul. Ozimska 22 – dom i stodoła
- 431. ul. Ozimska 29 – dom i budynek gospodarczy
- 432. ul. Ozimska 31 – dom w zagrodzie
- 433. ul. Polna 1 – dom i budynek gospodarczy
- 434. ul. Powstańców Śląskich 17 – dom w zagrodzie
- 435. ul. Powstańców Śląskich 23 – dom i budynek gospodarczy
- 436. ul. Robotnicza 2 – dom i kuźnia
- 437. ul. Słoneczna 15, 15 A – dom

- 438. ul. Słoneczna 16 – dom
- 439. ul. Słoneczna 18 – dom w zagrodzie
- 440. ul. Zielona 22 – dom i budynek gospodarczy

ZABYTKI WSI SCHODNIA

- 441. Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki – ul. Powstańców Śląskich
- 442. Kapliczka przydrożna – ul. Piotra Kuczki, koło nr 3
- 443. Kapliczka przydrożna – ul. Powstańców Śląskich, koło nr 24
- 444. Krzyż przydrożny – ul. Powstańców Śląskich, koło nr 7
- 445. Krzyż przydrożny – ul. Powstańców Śląskich, koło nr 24
- 446. Mogiła wojskowa – ul. Opolska / Ks. Piotra Gołęba, koło nr 21
- 447. Dawna szkoła, ob. klub muzyczny i restauracja – ul. Powstańców Śląskich 25
- 448. Młyn w zagrodzie – ul. Powstańców Śląskich 56
- 449. ul. Daniecka 2 – dom wielorodzinny
- 450. ul. Długa 14 – dom w zagrodzie
- 451. ul. Ks. Gołęba 26 – dom i budynek gospodarczy
- 452. ul. Krótka 3 – dom
- 453. ul. Krótka 5 – dom
- 454. ul. Krótka 7 – dom
- 455. ul. Krótka 9 – dom
- 456. ul. Kuczki 5 – dom i budynek gospodarczy
- 457. ul. Rzeczna 2 – dom i stodoła
- 458. ul. Rzeczna 4 – dom i budynek gospodarczy
- 459. ul. Leśna 3 – dom
- 460. ul. Leśna 7 – dom
- 461. ul. Opolska 1 – dom i budynek gospodarczy
- 462. ul. Opolska 10 – dom i stodoła
- 463. ul. Opolska 14 – dom i budynek gospodarczy
- 464. ul. Opolska 15 – dom
- 465. ul. Opolska 20 – dom
- 466. ul. Opolska 22 – dom
- 467. ul. Opolska 25 – dom
- 468. ul. Opolska 26 – dom i budynek gospodarczy
- 469. ul. Opolska 28 – dom i budynek gospodarczy
- 470. ul. Opolska 32 – dom
- 471. ul. Powstańców Śląskich 7 – dom
- 472. ul. Powstańców Śląskich 11 – dom
- 474. ul. Powstańców Śląskich 19 – dom i budynek gospodarczy
- 475. ul. Powstańców Śląskich 23 – dom
- 476. ul. Powstańców Śląskich 25/2 – dawny Dom Nauczyciela i budynek gospodarczy
- 477. ul. Powstańców Śląskich 26 – dom
- 478. ul. Powstańców Śląskich 28 – dom
- 479. ul. Powstańców Śląskich 50 A – dom
- 480. ul. Powstańców Śląskich 52 – dom i budynek gospodarczy
- 481. ul. Powstańców Śląskich 58 – dom
- 482. ul. Powstańców Śląskich 61 – dom i budynek gospodarczy
- 483. ul. Powstańców Śląskich 63 – dom
- 484. ul. Powstańców Śląskich 64 – dom i stodoła
- 485. ul. Powstańców Śląskich 65 – dom i budynek gospodarczy
- 486. ul. Powstańców Śląskich 67 – dom i budynek gospodarczy

- 487. ul. Powstańców Śląskich 74 – dom i budynek gospodarczy
- 488. ul. Powstańców Śląskich 76 – dom i budynek gospodarczy
- 489. ul. Powstańców Śląskich, koło nr 46 – dzwonek umarłych

ZABYTKI WSI SZCZEDRZYK

- 490. Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja – ul. Opolska
- 491. Plebania i budynek gospodarczy – Plac 1 Maja 19
- 492. Cmentarz przykościelny rzymsko-katolicki – ul. Opolska
- 493. Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki - ul. Cmentarna
- 494. Klasztor Sióstr Służebniczek NMP i budynek gospodarczy – ul. Klasztorna 2
- 495. Kapliczka przydrożna – ul. Jedlicka
- 496. Kapliczka przydrożna – ul. Ozimska, koło nr 28
- 497. Krzyż przydrożny – Plac 1 Maja, koło nr 1
- 498. Krzyż przydrożny – ul. Rybacka, koło nr 1
- 499. Pomnik ku czci mieszkańców poległych w czasie I i II wojny światowej – Plac 1 Maja, koło nr 15
- 500. Dawna szkoła, ob. Przedszkole – ul. Opolska 1
- 501. Dawny Dom Nauczyciela, ob. dom mieszkalny – ul. Opolska 1 A
- 502. Ochotnicza Straż Pożarna – Plac 1 Maja 9 A
- 503. Dawna gospoda i budynek gospodarczy – ul. Szkolna 11
- 504. Dawny magazyn zbożowy – ul. Opolska 3
- 505. ul. Buczka 4 – dom i budynek gospodarczy
- 506. ul. Buczka 9 – dom
- 507. ul. Cmentarna 2 – dom
- 508. ul. Daniecka 1 – dom
- 509. ul. Daniecka 3 – dom i stodoła
- 510. ul. Daniecka 7 - dom i budynek gospodarczy
- 511. ul. Klasztorna 1 – dom
- 512. Plac 1 Maja 2 – dom
- 513. Plac 1 Maja 3 – dom
- 514. Plac 1 Maja 7 – dom i budynek gospodarczy
- 515. Plac 1 Maja 8 – dom
- 516. Plac 1 Maja 17 – dom
- 517. Plac 1 Maja 18, 20 – dom, ob. bank i mieszkanie
- 518. ul. Ogrodowa 1 – budynek gospodarczy
- 519. ul. Ogrodowa 2 – dom
- 520. ul. Ogrodowa 5 – dom
- 521. ul. Ogrodowa 6 – dom
- 522. ul. Ogrodowa 8 – dom
- 523. ul. Ogrodowa 9 - dom
- 524. ul. Ogrodowa 19 – dom
- 525. ul. Ogrodowa 21 - dom
- 526. ul. Ogrodowa 23 - dom
- 527. ul. Opolska 6 – dom
- 528. ul. Opolska 12 – dom i budynek mieszkalno-gospodarczy
- 529. ul. Opolska 15 – dom
- 530. ul. Opolska 26 – dom i budynek mieszkalno-gospodarczy
- 531. ul. Ozimska 8 - dom
- 532. ul. Ozimska 15 – dom
- 533. ul. Ozimska 20 – dom

- 534. ul. Ozimska 21 – dom
- 535. ul. Ozimska 23 – dom
- 536. ul. Ozimska 26 – dom mieszkalno-gospodarczy
- 537. ul. Ozimska 26 – dom
- 538. ul. Ozimska 30 – dom i budynek gospodarczy
- 539. ul. Ozimska 31 – dom
- 540. ul. Powstańców Śląskich 2 – dom
- 541. ul. Powstańców Śląskich 15 – dom w zagrodzie
- 542. ul. Robotnicza 1 - dom
- 543. ul. Robotnicza 2 – dom i budynek gospodarczy
- 544. ul. Robotnicza 4 – dom
- 545. ul. Robotnicza 5 – dom
- 546. ul. Rybacka 3 - dom w zagrodzie
- 547. ul. Rybacka 4 A – dom w zagrodzie
- 548. ul. Rybacka 5 - dom mieszkalno-gospodarczy
- 549. ul. Rybacka 8 – dom i budynek gospodarczy
- 550. ul. Szkolna 1 – dom
- 551. ul. Szkolna 7 – dom
- 552. ul. Szkolna 17 - dom
- 553. ul. Wyzwolenia 1 - dom i budynek gospodarczy
- 554. ul. Wyzwolenia 11 – dom i budynek mieszkalno-gospodarczy.

5.6.1. Obiekty do wykreślenia z Gminnej Ewidencji Zabytków

W związku z tym, iż na terenie Gminy Ozimek następujące zabytki architektury i budownictwa, ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków w 2017 r., już nie istnieją lub są w ruinie, wystąpiono z wnioskami o ich wykreślenie z Ewidencji. Po akceptacji przez Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, obiekty te zostaną wykreślone z Gminnej Ewidencji Zabytków. Są to:

- Ozimek, ul. Wyzwolenia 17 – dom
- Ozimek, ul. Wyzwolenia 24 – dom
- Ozimek, ul. Wyzwolenia 36 – dom
- Ozimek, ul. Wyzwolenia 61 – dom
- Dylaki, ul. Ozimska 33 – dom
- Dylaki, ul. Ozimska 53 – dom
- Grodziec ul. Częstochowska 157 – dom mieszkalny
- Nowa Schodnia, ul. Ogrodowa 6 – dom
- Szczedrzyk Pl. 1 Maja 1 – obecnie 1 Maja 1A – dawna kuźnia
- Szczedrzyk, ul. Wyzwolenia 6 – kuźnia.

5.6.2. Rozszerzenie spisu adresowego

W ramach aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków proponuje się jej rozszerzenie o następujące 4 obiekty:

- Ozimek – Huta Małapanew - wieża wyciągowa wysokiego pieca przy hali oczyszczalni - ul. Kolejowa 1,
- Biestrzynnik – przedłużenie ul. Ozimskiej - dawna droga śródpolna, utwardzona, z aleją dębową – obecnie nieużytkowana,
- Grodziec – most drogowy - na drodze prowadzącej z Grodzca do huty „Małapanew” w Ozimku,
- Krasiejów – dawna szkoła, ob. Muzeum – ul. Sporacka 19 - bunkier z okresu II wojny światowej.

Dla tych zabytkowych obiektów zostaną wykonane karty adresowe i będą włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków.

5.6.3. Zabytki archeologiczne

Szczegółowe przepisy ochrony zabytków archeologicznych, zawarte zostały w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 282) i w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. 2018, poz.1609).

Specyficzne zasady ochrony konserwatorskiej w zakresie archeologii dotyczą przede wszystkim archeologicznych zabytków nieruchomych.

Celem ochrony **stanowiska archeologicznego**, jako zabytku nieruchomego, jest zachowanie jego relikwów znajdujących się pod warstwą orną. Tak zlokalizowany zabytek archeologiczny narażony jest bowiem na ciągłe niszczenie (np. głęboka orka) lub jednorazowe zniszczenie (np. inwestycja ziemna). Dlatego przepisy w/w ustawy i ww. rozporządzenia określają zasady prowadzenia działań ziemnych (inwestycyjnych) w obszarze stanowisk archeologicznych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu. Przede wszystkim zasady te muszą być uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czyli w dokumentach prawa miejscowego.

Projekty inwestycji winny być opiniowane lub uzgadniane z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jeżeli tego wymagają przepisy musi być wydane inwestorowi pozwolenie konserwatorskie na prace ziemne, a archeologowi prowadzącemu nadzór pozwolenie na badania archeologiczne.

W obszarach stanowisk archeologicznych i w ich bezpośrednim otoczeniu można wykonywać wszystkie prace ziemne pod warunkiem prowadzenia nadzoru archeologicznego i ratowniczych badań wykopaliskowych.

W myśl przepisów ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochroną konserwatorską objęte są wszystkie stanowiska archeologiczne zlokalizowane na obszarze gminy Ozimek.

Stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru

W obrębie Gminy Ozimek nie ma stanowisk archeologicznych wpisanych do Rejestru Zabytków Archeologicznych województwa opolskiego. Wszystkie ujęte są w wojewódzkiej ewidencji stanowisk archeologicznych oraz w ewidencji gminnej. Wszystkie chronione są zgodnie z prawem miejscowym.

Stanowiska archeologiczne objęte Ewidencją

Poniżej w układzie tabelarycznym podane są wszystkie stanowiska archeologiczne znajdujące się na terenie Gminy Ozimek. Wymienione są w kolejności numeracji stanowisk w obrębie miejscowości z określeniem ich lokalizacji według numeracji działek z Ewidencji Gruntów. Część stanowisk nie posiada określonej lokalizacji, pozwalającej na umiejscowienie danego stanowiska, jednak znajdują się one w Ewidencji Zabytków Archeologicznych prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu.

L.p.	Miejscowość	Nr st. w m.	Typ stanowiska - funkcja	Chronologia – kultura	Lokalizacja
1.	Antoniów	1	Ślad osadniczy	kultura dołkowo - grzebykowa	brak lokalizacji
2.	Biestrzynnik	1	Punkt osadniczy	XIV-XV w.	ok. 600 m na W. od pkt.Wys.192,8
3.	Dylaki	1	Punkt osadniczy	epoka kamienia, XIV – XV w.	dz. Gr. Nr 24/1
4.	Dylaki	2	Ślad osadnictwa	epoka brązu	brak lokalizacji
5	Krasiejów	1	Kurhan?	XI-XII w.	ok.1350 m na W. od kościoła
6	Krasiejów	2	Grodzisko?	średniowiecze?	brak lokalizacji
7.	Krasiejów	3	Punkt osadniczy	kultura łużycka, średniowiecze, nowożytność	ok. 250 m na W. od kościoła
8.	Krasiejów	4	Punkt osadniczy	pradzieje, wczesne śred. (IX-X w.), późne średn.	ok. 100 m na W. od kościoła
9.	Krasiejów	5	Ślad osadnictwa	neolit	ok. 250 m na N. od mostu na rzece Myślina
10.	Krzyżowa Dolina	1	Punkt osadniczy	?	ok. 1800 m na SW od leśniczów
11.	Krzyżowa Dolina	2	Osada	kultura przeworska (faza D)	dz. gr. nr 262,263
12.	Krzyżowa Dolina	3	Punkt osadniczy	pradzieje	dz.gr.nr 447/191, 581/190,435/192
13.	Ozimek	1	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	brak lokalizacji
14.	Ozimek	2	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	brak lokalizacji
15.	Ozimek	3	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	brak lokalizacji
16.	Ozimek	4	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	brak lokalizacji
17.	Ozimek	5	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	brak lokalizacji
18.	Ozimek	6	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	brak lokalizacji
19.	Ozimek	7	Ślad osadnictwa	średniowiecze	brak lokalizacji
20.	Nowa Schodnia	1	Cmentarzysko	kultura przeworska (okres wpływów rzymskich)	ok. 750 m na E od przejazdu kolejow
21.	Schodnia	1	Osada, punkt osadniczy	kultura przeworska (późny okres wpływ. rzym.), późne średniowiecze	dz. gr. nr 516/236, 518/237
22.	Schodnia	2	Osada	wczesne średniowiecze	brak lokalizacji
23.	Schodnia	3	Punkt osadniczy	późne średniowiecze	dz. gr. nr 358
24.	Szczedrzyk	2	Punkt osadniczy	późne średniowiecze	brak lokalizacji
25.	Szczedrzyk	3	Cmentarzysko	?	brak lokalizacji
26.	Szczedrzyk	4	Punkt osadniczy	pradzieje, średniowiecze	brak lokalizacji
27.	Szczedrzyk	6	Ślad osadnictwa	neolit	brak lokalizacji
28.	Szczedrzyk	5	Punkt osadniczy	kultura łużycka (epoka brązu), IX – X w.	brak lokalizacji
29.	Szczedrzyk	7	Punkt osadniczy	XIV w.	brak lokalizacji
30.	Szczedrzyk	8	Punkt osadniczy	średniowiecze	brak lokalizacji

31.	Szczedrzyk	9	Osada, punkt osadniczy	kultura przeworska (III-IV w), średniow.	brak lokalizacji
32.	Szczedrzyk	10	Punkt osadniczy	X-XI w.	brak lokalizacji
33.	Szczedrzyk	13	Osada	IX-XI w.	brak lokalizacji
34.	Szczedrzyk-Pustków	14	Ślad osadnictwa	epoka kamienia	brak lokalizacji
35.	Szczedrzyk	15	Punkt osadniczy	?	brak lokalizacji
36.	Szczedrzyk	16	Punkt osadniczy	?	dz. gr. nr 408/ 1
37.	Krasiejów	6	Pracow. krzemienia?, punkt osad.	mezolit, pradzieje, XIV-XV w.	wydma piasz. w Myślince Krasiej.

5.6.4. Zabytki „ruchome”

Aktualnie obowiązujące przepisy nie zezwalają na działania w zakresie konserwacji i renowacji zabytków sztuki i rzemiosła artystycznego, instrumentów muzycznych oraz drobnych zabytków techniki, łącznie zwanymi zabytkami „ruchomymi” bez wiedzy i zgody właściwego terytorialnie Ochrony Zabytków. W odniesieniu do Gminy Ozimek właściwymi są: Wojewódzki Konserwator Zabytków w Opolu oraz Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu.

Samorządy terytorialne, zgodnie z przepisami mają więc jedynie obowiązek prowadzenia działań zabezpieczających zabytki „ruchome” przed zniszczeniem lub dewastacją, wobec tych obiektów, które stanowią ich własność bądź znajdują się w ich użytkowaniu. Dodatkowo, gminne „Plany ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego lub innych zagrożeń” winny obejmować wszystkie zabytki „ruchome” wpisane do Rejestru Zabytków, także te, które nie stanowią własności lub nie są w użytkowaniu Gminy.

Gminny Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych został dla Gminy Ozimek opracowany w 2005 roku i zatwierdzony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu oraz Szefa Obrony Cywilnej Powiatu Opolskiego w Opolu mający od tego czasu moc obowiązującą.

A. Zabytki „ruchome” stanowiące własności lub użytkowane przez Gminę

Pod opieką samorządu gminnego znajdują się dwa zabytki „ruchome”:

- Ozimek – ul. Wyzwolenia, koło nr 59 – krzyż przydrożny z żeliwnym, secesyjnym krucyfiksem (odlewem huty Małapanew) – początek XX w.
- Schodnia ul. Powstańców Śląskich, koło nr 46 – dzwonek umarłych – około 1700r., odnowiony w latach 1945, 1970 i 2006 r.

B. Zabytki „ruchome” nie stanowiące własności Gminy

W obrębie Gminy Ozimek znajdują się następujące zabytki „ruchome”:

- **Dylaki** – wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko katolickiego p.w. św. Antoniego
  - **Grodziec** – wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej i św. Wojciecha – wpisane do Rejestru Zabytków
  - **Krasiejów** - wyposażenie kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. św. Małgorzaty – wpisane do Rejestru Zabytków
  - **Szczedrzyk** – wyposażenie kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego p.w. św. Mikołaja
- Wszystkie wymienione powyżej zabytki „ruchome”, stanowią własność kościelną i pozostają w użytkowaniu parafii Dylaki, Grodziec, Krasiejów i Szczedrzyk.

5.6.5. Zabytki techniki

Zgodnie z zaleceniami Rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 26.05.2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków (Dz. U. 2011 nr 113, poz. 661) dla zabytków techniki wykonano karty adresowe i włączono je do Gminnej Ewidencji Zabytków. Na terenie gminy Ozimek znajduje się obecnie 15 obiektów zabytkowych, stanowiących nieruchome zabytki techniki, w tym dwa obiekty są wpisane do Rejestru Zabytków. Zabytki techniki, należące również do Gminnej Ewidencji Zabytków. Są to:

1. Ozimek – żelazny łańcuchowy most wiszący - ul. Hutnicza
2. Ozimek – huta Małapanew - budynek produkcyjny metali kolorowych - ul. Kolejowa
3. Ozimek – huta Małapanew hala oczyszczalni - ul. Kolejowa 1
4. Huta Małapanew - wieża wyciągowa wysokiego pieca przy hali oczyszczalni - ul. Kolejowa 1
5. Ozimek, ul. Dworcowa 5 - dawna kolejowa wodociągowa wieża ciśnień, ob. dom mieszkalny
6. Dylaki, ul. Szkolna 4 - zespół młyna wodnego
7. Grodziec, ul. Tartaczna 27 (daw. nr 13) - młyn elektryczny
8. Krasiejów, dawny młyn wodny
9. Schodnia, ul. Powstańców Śląskich 56 - młyn wodny w zagrodzie
10. Biestrzynnik, ul. Ozimska 25 - piekarnia
11. Grodziec, ul. Częstochowska 125 – piekarnia
12. Grodziec, droga z Grodzca do huty „Małapanew”
13. Antoniów, ul. Dylakowska - most drogowy
14. Biestrzynnik, ul. Ozimska - most drogowy
15. Krasiejów, ul. Sporacka - most drogowy.

5.6.6. Zabytkowe układy zieleni kształtowanej

Tereny te najczęściej stanowią integralną część jednego z obszarów chronionych strefą „A”, „B” lub „K” choć niekiedy występują samotnie.

Teren zabytkowych założeń zieleni należy zachować w granicach historycznych. Nie należy dzielić tych terenów na działki użytkowe, a w miarę możliwości zachować własność całości lub dążyć do scalania gruntów przez jednego właściciela.

Na obszarach chronionych założeń zieleni wprowadza się zakaz prowadzenia jakichkolwiek inwestycji bez uzgodnienia z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

Wszelkie prace porządkowe i renowacyjne należy prowadzić w uzgodnieniu z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Gdy nie przewiduje się prac renowacyjnych należy pozostawić zbiorowisko naturalnej sukcesji przyrodniczej. W miarę możliwości należy zachować dawne funkcje poszczególnych części zespołów pałacowych, folwarki jako tereny gospodarcze, polany parkowe jako łąki krajobrazowe (bez wprowadzania nasadzeń), tereny zadrzewione jako naturalne masywy zieleni. Prace melioracyjne powinny być projektowane i prowadzone w ten sposób, aby nie niszczyć naturalnych zadrzewień, zwłaszcza tych rosnących nad brzegami cieków wodnych. Prace melioracyjne winny dążyć do odtworzenia dawnego systemu wodnego.

Aleje i szpalery należy konserwować odtwarzając i uzupełniając ubytki tymi samymi gatunkami drzew. Są to bowiem naturalne pasy ochronne, których kontynuację powinno się przewidzieć w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i planach zadrzewień. Zalecane jest stosowanie do obsadzeń gatunków drzew trwałych i długowiecznych. Postuluje się połączenie poszczególnych założeń zielonymi pasami zadrzewień zlokalizowanymi wzdłuż cieków wodnych, alej, grup zadrzewień śródpolnych tworząc ciągi ekologiczne.

Na terenie Gminy Ozimek są 2 zabytkowe układy zieleni kształtowanej znajdujące się w Rejestrze Zabytków, natomiast w Gminnej Ewidencji Zabytków ujętych jest dziesięć pozostałych zabytkowych zespołów zieleni kształtowanej:

1. Ozimek, ul. Schinkla – cmentarz ewangelicko-augsburski
2. Ozimek, ul. Wyzwolenia – dawny cmentarz ewangelicki, ob. park pocmentarny
3. Biestrzynnik, ul. Poliwoda – dawny park dworski
4. Biestrzynnik, cmentarz komunalny – przy drodze do wsi Dylaki
5. Grodziec, ul. Tartaczna - cmentarz parafialny rzymsko-katolicki
6. Grodziec, ul. Częstochowska – pas zadrzewień wzdłuż ciek wodnego (Białka)
7. Krasiejów, ul. Brzeziny - cmentarz parafialny rzymsko-katolicki
8. Schodnia, ul. Powstańców - cmentarz parafialny rzymsko-katolicki
9. Szczedrzyk, ul. Cmentarna - cmentarz parafialny rzymsko-katolicki
10. Szczedrzyk, Pl. 1 Maja - cmentarz przykościelny rzymsko-katolicki.

5.6.7. Strefy ochrony konserwatorskiej

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek powinno określić maksymalny zasięg przestrzenny oraz ogólne zasady i sposób zagospodarowania następujących stref:

- A – ścisłej ochrony konserwatorskiej
- B – pośredniej ochrony konserwatorskiej
- K – ochrony krajobrazu kulturowego.

Strefy te winny być uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.6.7.1. Strefa A – ścisłej ochrony konserwatorskiej

Obejmuje obszar, na którym elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. Jest to obszar uznany za szczególnie ważny jako materialne świadectwo historyczne.

W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. Zakres ochrony konserwatorskiej wymaga zachowania bryły obiektów i dachów co do kształtu i materiału, podziałów elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej, architektonicznego wystroju.

Szczegółowe standardy zabudowy i zagospodarowania terenu należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Powinny one uwzględniać następujące cele:

- zachowanie historycznego układu przestrzennego, tj. rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wewnątrz urbanistycznych i kompozycji zieleni,
- konserwacja zachowanych głównych elementów układu przestrzennego, szczególnie: posadzki (nawierzchnie, ciek i zbiorniki wodne, sposób użytkowania gruntów), ścian (zabudowa, zieleń) oraz dążenie do usunięcia elementów uznanych za zniekształcające założenia historyczne i odtworzenia elementów zniszczonych w oparciu o szczegółowe warunki określone każdorazowo przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków,
- dostosowanie nowej i modernizowanej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w zakresie sytuacji, skali, bryły, geometrii dachów, podziałów elewacji architektonicznych, proporcji powierzchni murów,
- usunięcie lub przebudowa obiektów dysharmonizujących,
- dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zabytkowego zespołu i jego poszczególnych obiektów, nawiązanie do ich programu historycznego i eliminacji uciążliwych funkcji.

W obrębie strefy „A” wszelka działalność budowlana dotycząca obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub na mocy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz podziały nieruchomości naruszające i zmieniające zabytkowy układ urbanistyczny wymagają pisemnego zezwolenia Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W strefie „A” ochronie podlegają wszelkie znaleziska archeologiczne. Ustala się wymóg uzyskania zezwolenia Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na podjęcie prac ziemnych, prowadzonych w obrębie stanowisk archeologicznych. W wypadku podejmowania inwestycji budowlanych inwestor musi zapewnić nadzór archeologiczny nad pracami ziemnymi lub badań ratowniczych.

W obrębie Gminy Ozimek - strefa „A” obejmuje:

- wszystkie obiekty wpisane do Rejestru Zabytków tj:
- 5 obiektów architektury i budownictwa znajdujących się w mieście Ozimku (kościół ewangelicki) i we wsiach Jedlice (dwór „Beatka” i budynki mieszkalne dawnego osiedla hutniczego), Grodziec (kościół parafialny rzymsko-katolicki) oraz Krasiejów (kościół parafialny rzymsko-katolicki),
- 2 obiekty zabytkowych założeń zieleni kształtowanej: (pozostałość osiedla hutniczego – okrągły plac ze studnią i starymi klonami, w Jedlicach - zbiorowa mogiła powstańców śląskich na cmentarzu parafialnym w Krasiejowie),
- 3 zabytki techniki znajdujące się w mieście Ozimek (żelazny most wiszący) i w Jedlicach: budynki dawnej huty szkła „Jedlice” (ob. BA GLASS POLAND) i kanał roboczy nawadniający,
- zachowany układ przestrzenny zespołu dawnego osiedla hutniczego oraz dawnej huty szkła „Jedlice” w Jedlicach wraz z korytem kanału roboczego nawadniającego (ob. BA GLASS POLAND).

5.6.7.2. Strefa B – pośredniej ochrony konserwatorskiej

Obejmuje obszary, w których elementy dawnego układu zachowały się w stosunkowo dobrym stanie. Zakres ochrony konserwatorskiej wymaga zachowania bryły obiektów i dachów, co do kształtu i materiału, podziałów elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej oraz wystroju architektonicznego, w odniesieniu do obiektów objętych ochroną konserwatorską. Szczegółowe standardy zabudowy i zagospodarowania terenu należy określać na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Powinny one uwzględniać następujące cele:

- dążenie do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, przede wszystkim układu dróg i rodzaju ich pokrycia oraz podziału działek i sposobu ich zagospodarowania,
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów o wartościach kulturowych,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy bryły zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.

W strefie tej należy prowadzić działalność inwestycyjną uwzględniając istniejące już związki przestrzenne i planistyczne. Wszelkie prace ziemne prowadzone w obrębie stanowisk archeologicznych powinny być prowadzone po uzgodnieniu z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W obrębie Gminy Ozimek strefy „B” obejmują:

Antoniów

- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

Biestrzynnik

- czynny cmentarz rzymsko – katolicki,
- zespół dworsko – parkowy z zachowanymi zabudowaniami folwarcznymi, zespołem zabytkowej zieleni kształtowanej oraz historycznym układem dróg,

Chobie

- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

Dylaki

- kościół parafialny z plebanią,
- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród

Grodziec

- kościół parafialny z plebanią i klasztorem,
- czynny cmentarz rzymsko – katolicki,
- tradycyjne założenie wsi w układzie ruralistycznym wzdłuż osi wodnej ciek naturalnego (Białka) z pasami zieleni kształtowanej i historycznym układem dróg oraz mostów na ciek, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

Jedlice

- dawna huta „Jedlice” z pozostałością osiedla hutniczego,

Krasiejów

- kościół parafialny z plebanią,
- czynny cmentarz rzymsko – katolicki,
- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,
- pozostałość dawnego zespołu folwarcznego przy ul. Młyńskiej,

Krzyżowa Dolina

- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

Mnichus

- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

Nowa Schodnia

- czynny cmentarz komunalny,

Pustków

- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

Schodnia

- zamknięty cmentarz rzymsko – katolicki
- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

Szczedrzyk

- zespół kościoła parafialnego z plebanią, klasztorem i przykościelnym cmentarzem,
- czynny cmentarz rzymsko – katolicki,
- tradycyjny układ wsi z historycznym układem dróg, tradycyjną linią zabudowy i usytuowaniem zagród,

miasto Ozimek

- stare centrum miasta z Hutą Małapanew i żelaznym mostem wiszącym,
- zespół kościoła i cmentarza ewangelicko-augsburskiego razem z dawnym cmentarzem ewangelicko-katolickim, ob. parkiem pocmentarnym.

5.6.7.3. Strefa W i OW – ochrony archeologicznej

Wszelkie prace ziemne w obrębie wszystkich stanowisk archeologicznych muszą być poprzedzone ratowniczymi badaniami archeologicznymi prowadzonymi przez archeologów na koszt inwestora. O terminie rozpoczęcia prac ziemnych i wyborze wykonawcy ratowniczych badań archeologicznych należy powiadomić Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na inwestorze i wykonawcy ciąży obowiązek każdorazowego powiadomienia Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wszelkich nowych znaleziskach archeologicznych, zgodnie z art. 32 ust 1 oraz art. 33 ust 1 ustawy z dnia 23.07.2003 r. W przypadku nowych odkryć archeologicznych niezbędne jest przeprowadzenie badań ratowniczych archeologicznych celem zabezpieczenia i udokumentowania znalezisk.

Stanowiska naziemne - takie jak grodziska czy kurhany – czyli trwałe elementy krajobrazowe, nie mogą być zabudowane, przeobrażane, niwelowane, a wszelkie roboty ziemne w ich obrębie są dopuszczalne wyłącznie za zgodą Ministra Kultury.

Stanowiska płaskie – ukryte pod ziemią – mogą być objęte różnorodnymi pracami ziemnymi po uprzednim przebadaniu wykopaliskowym i stosownym udokumentowaniu.

Użytkowanie rolnicze gruntu zawierającego relikty kulturowe, nawet jeśli na powierzchni terenu i w warstwie ornej występują zabytki ruchome, może być prowadzone bez przeszkód, z wyłączeniem głębokiej orki.

Dla ochrony zabytków archeologicznych wytyczne wyróżniają 2 następujące strefy:

- strefa „W” – ochrony archeologicznej
- strefa „OW” – obserwacji archeologicznej.

Strefa „W” – ochrony archeologicznej.

Jest to obszar występowania zwartych nawarstwień lub nagromadzeń pozostałości kulturowych pradziejowych i historycznych. Wszelkie roboty ziemne w strefie „W” muszą być prowadzone wyłącznie za zezwoleniem Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zgodnie z warunkami tegoż zezwolenia, a w wypadku stanowisk naziemnych za zgodą Ministra Kultury.

W obrębie Gminy Ozimek strefa „W” obejmuje:

- 37 stanowisk archeologicznych (wg ewidencji Archeologicznego Zdjęcia Polski - AZP) częściowo zlokalizowanych na mapie topograficznej w skali 1:25.000, wynikających ze stanu i funkcjonowania środowiska kulturalnego.

Strefa OW – obserwacji archeologicznej

Są to tereny w pobliżu powyższych obszarów lub w innych miejscach o dużym prawdopodobieństwie występowania nowych znalezisk, które stanowią strefę przypuszczalnego występowania znalezisk archeologicznych. W jej obrębie wszelkie prace ziemne i wykopy budowlane winny być prowadzone pod nadzorem archeologicznym, po uprzednim zgłoszeniu i uzyskaniu zgody od Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu.

W obrębie Gminy Ozimek strefa „OW” pokrywa się ze strefą „W”

5.6.7.4. Strefa K – ochrony krajobrazu kulturowego

Obejmuje tereny krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym, znajdujące się w jego otoczeniu lub obszarze, o ukształtowanym w wyniku działalności ludzkiej wyglądzie.

Szczegółowe standardy zabudowy i zagospodarowania terenu należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Standardy te powinny uwzględniać następujące cele:

- restaurację zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, ewentualnie z częściowym ich odtworzeniem,
- ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem,
- ochronę form i sposób użytkowania takich terenów jak: rozłogi pól, układy dróg, miedz, zadrzewień śródpolnych, alej, szpalerów, grobli, stawów, przebiegi cieków wodnych, z zaleceniem utrzymania wykształconego sposobu parcelacji gruntów i form użytkowania,
- zaleca się, aby nową zabudowę poddać szczegółowym rygorom odnośnie gabarytów i sposobu kształtowania bryły, ustalić za dopuszczalne co najwyżej 2 kondygnacje z dachami o stromych połaciach, krytych dachówką ceramiczną, ewentualnie z użytkowym poddaszem skrytym w dachu.

Jest to strefa ochrony wszelkich elementów krajobrazotwórczych (drogi, zespoły zieleni np. lasy, ciek wodne i inne), wobec których jakiegokolwiek ingerencje winny być uzgadniane z Opolskim Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

W obrębie gminy Ozimek w strefie „K” znajduje się 5 stref ochrony krajobrazu kulturowego. Są to:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu - Lasy Stobrawsko-Turawskie znajdujący się na obrzeżach doliny Małej Panwi (obejmuje prawie cały teren naszej gminy oprócz Ozimka, Antoniowa, Schodni, Nowej Schodni) o obszarze 11.173 ha.
2. Obszar głównego korytarza ekologicznego w dolinie rzeki Mała Panew oraz korytarze ekologiczne w dolinach rzek Libawa i Myślina.
3. Stanowisko przyrody nieożywionej „Trias” przeznaczone do ekspozycji w formie parku technologiczno-krajobrazowego „Jurapark” w Krasiejowie.
4. Pomniki przyrody – 6 dębów szypułkowych (2 pojedyncze stanowiska i 1 stanowisko z 4 egzemplarzami).

Ponadto ochronie podlegają wszelkie lokalne kulturowe elementy krajobrazotwórcze w tym zabytkowe układy zielenie kształtowanej (5.6.6).

5.7. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Najcenniejszym obiektem w gminie Ozimek jest most wiszący usytuowany przy hucie Małapanew, będący własnością Gminy Ozimek. Jest to obecnie najstarszy, czynny, żelazny łańcuchowy most wiszący w Europie. W 2017 r. most ten został uznany za pomnik historii techniki.

Wyróżnikiem gminy jest Jurapark w Krasiejowie wraz z Muzeum Paleontologicznym. Odślonięte w trakcie eksploatacji kopalni odkrywkowej prehistoryczne pokłady geologiczne, okazały się być cmentarzyskiem świata roślinnego i zwierzęcego pradziejów i odkryciem o europejskiej wadze. Wśród zidentyfikowanych w Krasiejowie dinozaurów jest również silezaur *Silesaurus opolensis* – gatunek odkryty po raz pierwszy. Teren wykopalisk stał się ośrodkiem naukowym, edukacyjnym, rozrywkowym i wypoczynkowym, stanowiąc atrakcję na skalę ogólnopolską.

6. Analiza szans i zagrożeń dziedzictwa kulturowego

Szansą dla Opolszczyzny jest regionalny zasób zabytkowy, występowanie obiektów zabytkowych na terenie całego województwa. Atutami są pomniki historii oraz zespoły rezydencjonalne i zamki o znaczeniu ponadregionalnym, sakralna architektura drewniana i zespoły średniowiecznych kościołów z polichromiami. Samorządy wykorzystują zasoby zabytkowe i przyrodnicze do popularyzacji i promocji gmin. W ostatnich latach wiele

zabytkowych obiektów, będących własnością samorządów poddano konserwacji i adaptacji poszerzając o nowe kulturowe i turystyczne oferty.

Wzrosło też społeczne zainteresowanie lokalną historią i zabytkami. Społeczności lokalne szukają wyróżników swych miejscowości (często z dziedzictwa kulturowego) aby kreować nowe produkty turystyczne. Wzrosło też zainteresowanie dziedzictwem niematerialnym m. in. dziedzictwem kulinarnym regionu.

Jednocześnie podstawowe problemy związane ze skuteczną opieką nad zabytkami to niewystarczające fundusze, słaba edukacja w obszarze regionalnego dziedzictwa, brak wiedzy i skutecznych narzędzi. Z jednej strony jest to wynikiem słabego zaangażowania gmin w finansowanie opieki nad zabytkami, problemy prywatnych właścicieli zabytków, którzy mają mniejsze szanse na pozyskanie dotacji (a z dotacji unijnych są w zasadzie wykluczeni).

Równocześnie część właścicieli zabytków ma niski poziom wiedzy o opiece nad zabytkami, podobnie jak część samorządów. Także szeroko rozumiana edukacja, o znaczeniu dziedzictwa kulturowego, jest niewystarczająca. Wynika ona z jednej strony z braku ciekawych i szeroko popularyzowanych programów nauczania, z drugiej strony ze szczupłych kadr badaczy dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny oraz braku organizacji pozarządowych i społeczników zajmujących się tą problematyką na poziomie regionalnym. Brak też kompleksowego systemu ochrony dziedzictwa niematerialnego.

Niepokojące jest minimalistyczne zaangażowanie samorządów w ochronę krajobrazu regionu, dbałość o utrzymanie zabudowy z zachowaniem tradycyjnych form i materiałów oraz szybki proces utraty zabytków techniki i zabudowy folwarcznej. Ponadto problemem jest niewielkie wykorzystanie nowoczesnych narzędzi ochrony zabytków oraz utrwalania i udostępniania wiedzy o nich.

6.1. Ocena szans i zagrożeń dziedzictwa kulturowego gminy

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Ozimka kształtowała się przez wiele wieków i miały na nią wpływ uwarunkowania o różnej genezie. Do najważniejszych czynników należą: uwarunkowania historyczne, uwarunkowania przyrodnicze (w tym pokrycie terenu – lasy, ukształtowanie terenu) oraz trwałe elementy zagospodarowania zarówno naturalne jak antropogeniczne, takie jak: rzeki, drogi wysokich klas technicznych, tereny kolejowe, zamknięte tereny wojskowe, które stanowią bariery przestrzenne.

W Ozimku są nimi rzeka Mała Panew, droga krajowa 46, tereny kolejowe. Są one do przekroczenia jedynie w miejscach wyznaczonych przepraw: mostów, wiaduktów, przejść dla pieszych, przy czym linia kolejowa PKP stanowi barierę o relatywnie niskiej uciążliwości (sporadyczny ruch pociągów) i nie jest tak istotna jak DK 46.

Struktura przestrzenna Gminy Ozimek świadczy o tym, że powstała ona przez połączenie w jeden organizm jednostek osadniczych, miasta Ozimka i gmin wiejskich.

W strukturze gminy wyróżnia się 13 jednostek strukturalnych o następujących podstawowych funkcjach:

- miasto Ozimek z Nową Schodnią – lokalny ośrodek wielofunkcyjny, oraz sołectwa:
- Antoniów – funkcja mieszkaniowa,
- Biestrzynnik - funkcja rolnicza, osadnicza i znaczące predyspozycje do funkcji turystycznych (m.in. agroturystyka),
- Chobie - funkcja rolnicza, osadnicza i predyspozycje do funkcji turystycznych (m.in. agroturystyka),
- Dylaki - funkcja rolnicza, osadnicza i predyspozycje do funkcji turystycznych (m.in. agroturystyka),
- Grodziec - funkcja rolnicza, osadnicza i znaczące predyspozycje do funkcji rekreacji i wypoczynku, funkcja wytwórcza,
- Jedlice – funkcja przemysłowa oraz w niewielkim stopniu osadnicza,

- Krasiejów - funkcja rolnicza, osadnicza i turystyczna,
- Krzyżowa Dolina – funkcja rolnicza i predyspozycje do rozwoju funkcji agroturystycznej,
- Mnichus – funkcja rolnicza i agroturystyczna,
- Pustków – funkcja rolnicza,
- Schodnia – funkcja rolnicza,
- Szczedrzyk – funkcja osadnicza, wytwórcza, rolnicza i rekreacyjna.

W strukturze przestrzennej samego miasta dominują dwie funkcje terenów

- zabudowa mieszkaniowa z usługami różnego typu i różnej wielkości usytuowana po północnej i północno – zachodniej części miasta,
- tereny zabudowy techniczno – produkcyjnej zlokalizowane na południe i południowy – zachód rzeki Mała Panew.

Ściśle związanymi z miastem są wsie: Antoniów, Krasiejów, Nowa Schodnia i Schodnia. Ze względu na praktyczne wyczerpanie się rezerw rozwojowych miasta (zwłaszcza w zakresie budownictwa mieszkaniowego), stanowią one naturalne zaplecze jego rozwoju miasta.

Procesy urbanizacyjne, zwłaszcza w ostatnim dwudziestoleciu, wyrażające się m. in. rozwojem zabudowy mieszkaniowej wzdłuż głównych dróg spowodowały zatarcie wyraźnych granic pomiędzy niektórymi jednostkami. Zatarciu uległy granice pomiędzy miastem Ozimkiem i Schodnią, Antoniowem, Jedlicami, Krasiejowem oraz granice pomiędzy sołectwami Schodnia i Pustków czy Szczedrzyk i Pustków. Pozostałe sołectwa (wsie sołeckie) otoczone kompleksami terenów rolnych i lasów wyraźnie wyodrębniają się w strukturze gminy.

6. 2. Uwarunkowania przyrodnicze

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. na terenie Gminy Ozimek ochronie podlegają:

1. 5 pomników przyrody ożywionej (4 pojedyncze stanowiska i 1 stanowisko z 4 egzemplarzami, łącznie 8 drzew).
2. Użytek ekologiczny „Antoniów”.
3. Stanowisko dokumentacyjne „Trias” w Krasiejowie.
4. Obszar chronionego krajobrazu „Lasy Stobrawsko – Turawskie”.
5. Korytarze ekologiczne doliny Małej Panwi, Libawy i Myśliny.

Pomniki przyrody ożywionej

Ogółem w gminie Ozimek zostało ustanowionych 5 pomników przyrody ożywionej, na podstawie decyzji Wojewody Opolskiego z dnia 7.11.2005 r. (Dz. U. Woj. Opolskiego nr 72, poz. 2231):

- 4 pojedyncze drzewa z gatunku dąb szypułkowy (*Quercus robur*)
- grupa 4 drzew z gatunku dąb szypułkowy (*Quercus robur*).

Użytek ekologiczny

Użytek ekologiczny „Antoniów” (nr rejestru wojewódzkiego 693) o powierzchni 1,83 ha (bagny śródleśne), ustanowiony został na gruntach Skarbu Państwa, dnia 22 grudnia 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 8 grudnia 2003 r. Nr 109 poz. 2304).

Stanowisko dokumentacyjne „Trias”

W Krasiejowie zlokalizowane jest stanowisko dokumentacyjne „Trias” (wywierzysko paleontologiczne z okresu triasowego na terenie byłej kopalni ilów) ustanowione w 2003 r. którego celem jest zabezpieczenie i zachowanie dla potrzeb naukowych i dydaktycznych skamieniałych szczątków prehistorycznych zwierząt o wybitnej wartości przyrodniczej. W profilu geologicznym odkryto wiele interesujących skamieniałych szczątków kostnych występujących tu w dwóch warstwach. W jednej występują głównie kości zwierząt lądowych, m.in. aetozaurów oraz prawie kompletne szkielety najstarszego roślinożernego przedstawiciela linii genealogicznej dinozaurów i najstarszego pradinozaura w Europie *Silesaurus opolensis*. W drugiej warstwie występują głównie szczątki zwierząt wodnych i błotnych takich jak

fitozauiry i metopozauiry jak również fragmenty należące do roślin (m.in. fragment pnia, odcisk ulistnionej gałązki oraz najprawdopodobniej łuskę nasienną rośliny zwanej wolcja, należącej do wymarłej grupy roślin nagonasiennych).

Obszar chronionego krajobrazu „Lasy Stobrawsko – Turawskie”

Znaczna część gminy Ozimek na mocy Rozporządzenia Nr 0151/P/16/2006 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. (Uchwała nr XX/228/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 września 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 października 2016 r. poz. 2017) w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, została objęta ochroną prawną w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko – Turawskie” o łącznej powierzchni 119.061,7 ha (stan na 2016 r.). Obszary chronionego krajobrazu powołuje się w celu zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach środowiska.

Głównym powodem ich powoływania jest:

- pełnienie funkcji korytarza ekologicznego,
- stanowienie obszarów predestynowanych do rozwoju turystyki i wypoczynku.

Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom, lecz powinna być prowadzona w sposób nie naruszający stanu względnej równowagi ekologicznej. Reżim prawny obszaru chronionego krajobrazu powinien z jednej strony zapewnić ochronę przed uciążliwościami przemysłowymi, a z drugiej – wykorzystać te tereny dla celów ekoturystyki i produkcji zdrowej żywności.

W myśl postanowień ustawy o ochronie przyrody obszar chronionego krajobrazu to obiekt pełniący poza funkcją przyrodniczo - krajobrazową funkcję turystyczno - rekreacyjną. Lasy Stobrawsko - Turawskie, ze względu na przewagę borów sosnowych mających duże walory bioterapeutyczne (działają kojąco, przeciwastmatycznie i odkażająco), posiadają duże znaczenie dla turystyki i wypoczynku mieszkańców okolicznych miast.

Dolina Małej Panwi zapewnia łączność przestrzenną ekologicznego systemu przestrzennego Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko - Turawskie z korytarzem ekologicznym doliny Odry i obszarem węzłowym o randze międzynarodowej Dolina Środkowej Odry. Podobne znaczenie funkcjonalne ma dolina Libawy i Myśliny. Doliny te tworzą korytarze ekologiczne o randze regionalnej, łączące obszary węzłowe Lasy Stobrawskie z doliną Odry. Uzupełnieniem przyrodniczych połączeń zewnętrznych gminy związanych z dolinami rzek są kompleksy leśne.

Korytarze ekologiczne doliny Małej Panwi, Libawy i Myśliny

Korytarz ekologiczny budują tworzące ciągłość przestrzenną, sąsiadujące ze sobą, ekosystemy typów sprzyjających przemieszczaniu się zwierząt i roślin. Wielkopowierzchniowe ekosystemy polne i zurbanizowane tworzą w krajobrazie bariery dla migracji populacji gatunków. Minimalna szerokość korytarza ekologicznego o randze regionalnej przyjmowana jest na 500 m, natomiast o randze lokalnej 50 m.

Obejmuje się ochroną, poprzez zminimalizowanie dopuszczonego zainwestowania, istniejące 3 korytarze - powiązania zewnętrzne obszaru gminy:

- dolina Małej Panwi,
- dolina Libawy,
- dolina Myśliny,
- wielkopowierzchniowe kompleksy leśne.

Dolina Małej Panwi zapewnia łączność przestrzenną ekologicznego systemu przestrzennego Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko - Turawskie z korytarzem ekologicznym doliny Odry i obszarem węzłowym biocentrum ECONET-PL o randze międzynarodowej Dolina Środkowej Odry. Podobne znaczenie funkcjonalne mają doliny Libawy i Myśliny. Doliny te tworzą korytarze ekologiczne o randze regionalnej łączące obszary węzłowe Lasy Stobrawskie ECONET-PL z doliną Odry.

Uzupełnieniem przyrodniczych połączeń zewnętrznych gminy związanych z dolinami rzek są kompleksy leśne.

6.3. Uwarunkowania historyczne

Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie podlegają:

1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków wg wykazu zamieszczonego w rozdz. 5.5. „Zabytki objęte prawnymi formami ochrony”,
2. 554 obiekty zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków wg wykazu, w rozdz. 5.6. „Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków.”,
3. 37 stanowisk archeologicznych wg. wykazu w rozdz. 5.6.3. „Zabytki archeologiczne”,
4. 5 stref ochrony krajobrazu kulturowego „K” wg. wykazu w rozdz. 5.6.7 „Strefy ochrony konserwatorskiej”.

7. Założenia programowe – misja, cele, priorytety i kierunki działań

Misja

Akceptacja i odpowiedzialność za dziedzictwo kulturowe, które prowadzi do skutecznej ochrony i opieki nad zabytkami regionu oraz wyznacza kierunki rozwoju Opolszczyzny.

Wizja opieki w 2022 roku

Opolszczyzna jest regionem przenikających się kultur działających na rzecz wspólnego dobra jakim jest dziedzictwo kulturowe. Jego mieszkańcy są świadomi wartości i znaczenia dziedzictwa kulturowego, budującego tożsamość regionu oraz inspirującego i aktywizującego do działania na rzecz województwa i lokalnych społeczności. Dzięki akceptacji dziedzictwa, współpracy i przyjętym rozwiązaniom systemowym, ukierunkowanym na rzecz zadbanego zasobu materialnego, przyrodniczego i trosce o dziedzictwo niematerialne, region wzmacnia swój potencjał społeczny, turystyczny i rozwojowy.

7.1. Kierunki działań proponowane w ramach realizacji przyjętych priorytetów

Cel strategiczny I: Skuteczna ochrona i opieka nad regionalnym dziedzictwem kulturowym.

Przyjęta w **Programie** wizja Opolszczyzny jako regionu przenikających się kultur, działających na rzecz dziedzictwa kulturowego, wymaga spójnych i konsekwentnych działań. Tylko wspólne i aktywne uczestnictwo w kulturze oraz pamięci o skomplikowanej historii Opolszczyzny, pozwoli na podejmowanie skutecznych działań umożliwiających zachowanie wyjątkowych cech i zasobów krajobrazu kulturowego regionu.

Ten cel strategiczny wiąże się z potrzebą utrzymania i poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego. Zadania koncentrują się zatem na zabytkach uznawanych za charakterystyczne dla regionu i szczególnie zagrożone. Konieczne jest również monitorowanie zasobów oraz ich badania i dokumentowania. Konieczne jest też podporządkowanie działań inwestycyjnych wartościom historycznych terenów zurbanizowanych i przyrodniczych, harmonizowania zabudowy i porządkowania zabytkowych struktur. Konieczne jest też nowoczesne i profesjonalne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego. Priorytet I: Utrzymanie i poprawa stanu zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego.

1. Zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych i ich otoczenia w dobrym stanie technicznym i estetycznym,
2. Systemowe działania na rzecz zabytków stanowiących wyróżnik regionu oraz obiektów zagrożonych,
3. Działania na rzecz utrzymania tradycyjnej zabudowy oraz stosowania tradycyjnych materiałów form architektonicznych.

Priorytet II: Badanie, dokumentowanie i monitorowanie zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego.

1. Weryfikacja i uzupełnienie rejestru Zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków,
2. Zwiększanie roli środowisk naukowych w działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
3. Monitorowanie stanu zachowania zabytków ruchomych województwa opolskiego,
4. Opracowanie listy dóbr kultury współczesnej Opolszczyzny.

Priorytet III: Ochrona krajobrazu regionu uwzględniającego wartości kulturowe i przyrodnicze.

1. Wdrażanie narzędzi dedykowanych ochronie krajobrazu kulturowego,
2. Realizacja świadomej ochrony krajobrazu kulturowego,
3. Integracja działań ochrony krajobrazu w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Priorytet IV: Profesjonalna i nowoczesna ochrona i zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego

1. Zwiększanie aktywności samorządów w obszarze dziedzictwa kulturowego,
2. Rozwój opieki instytucjonalnej nad dziedzictwem kulturowym
3. Wdrażanie nowoczesnych narzędzi ochrony zabytków.

Cel strategiczny II: Zasoby dziedzictwa kulturowego jako źródło tożsamości i wyznaczania kierunków rozwoju województwa opolskiego.

Znaczenie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w rozwoju przestrzennym i społeczno-gospodarczym regionu jest czytelne głównie dla specjalistów, natomiast dla właścicieli zabytków i lokalnych społeczności jest zróżnicowane i raczej niewielkie. Dlatego uspołecznienie dbałości o zasób materialny i przyrodniczy oraz dziedzictwo niematerialne jest tu bardzo ważne, gdyż tylko przez osobiste doświadczenia i budowanie wspólnoty opartej na wartościach wypływających lokalnej historii i tradycji można poszerzyć krąg mieszkańców akceptujących potrzebę zachowania dziedzictwa i jego twórczego wykorzystania. Cel ten realizuje pielęgnowanie dziedzictwa niematerialnego, integrowanie środowisk związanych z ochroną i opieką nad zabytkami i efektywną edukacją.

Priorytet I: Zachowanie wielokulturowości regionu oraz tożsamości lokalnej i regionalnej

1. Wspieranie i promocja tworzenia lokalnych izb muzealnych,
2. Wspieranie działalności twórców ludowych i rzemieślników,
3. Popularyzacja wielokulturowego dziedzictwa Śląska Opolskiego.
4. Dofinansowywanie cennych ekspozycji muzealnych

Priorytet II: Rozwijanie współpracy regionalnej i integracji w obszarze dziedzictwa kulturowego

1. Rozwijanie współpracy regionalnej w obszarze dziedzictwa kulturowego,
2. Integracja osób i środowisk związanych ochroną i opieką nad zabytkami.
3. Współpraca z uczelniami wyższymi, wspieranie prac badawczych.

Priorytet III: Edukacja na rzecz aktywnej odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe

1. Zwiększanie aktywności społecznej w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego,
2. Opracowanie kompleksowej oferty edukacyjnej dotyczącej dziedzictwa kulturowego.

Priorytet IV: Świadome wykorzystywanie walorów dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionu

1. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego w oparciu o wartości krajobrazu kulturowego,
2. Wspieranie inicjatyw związanych z tworzeniem lokalnych usług i produktów wykorzystujących zasoby materialne i niematerialne dziedzictwa,
3. Tworzenie miejsc pracy związanych z dziedzictwem kulturowym.

7.2. Kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami

7.2.1. Proponowane postulaty dotyczące zabytków architektury i budownictwa

W Gminie Ozimek najwartościowszym zespołem jest pozostałość dawnego zespołu osiedla hutniczego i dawnej huty szkła „Jedlice”, która jest wpisana do Rejestru Zabytków. Niestety budynki huty po wielu przebudowach straciły już część walorów zabytkowych (głównie budynek dyrekcji). Dlatego proponuje się opracowanie kart ewidencyjnych tzw. „białych” dla całego zespołu dawnej huty szkła „Jedlice” i osiedla hutniczego. Tym bardziej, że rozbudowa, wciąż czynnej huty (BA GLASS POLAND), zagraża istnieniu zachowanych pozostałości osiedla. Docelowo wskazane jest opracowanie studium konserwatorskiego zespołu dawnej huty szkła „Jedlice” wraz z osiedlem hutniczym.

Również dla nieistniejącego już zespołu dworsko - parkowego w Biestrzynniku proponuje się opracowanie jego historii w postaci tzw. „białej” karty.

7.2.2. Proponowane postulaty dotyczące zabytków techniki i zabytków „ruchomych”

Magazyn zbożowy w Szczedrzyku oraz wodociągowa wieża ciśnień w Ozimku, jako jedyne zachowane tego typu obiekty na terenie gminy, powinny zostać niezwłocznie zabezpieczone przed dalszym zniszczeniem i dewastacją.

Wobec pozostałych obiektów, stanowiących własność prywatną, należy wykorzystać wszelkie dostępne przepisami środki dla nakłonienia właścicieli do przeprowadzenia niezbędnych prac zabezpieczających. Istotną tu może okazać się pomoc władz Gminy w uzyskaniu kredytów (np. hipotecznych) na prace zabezpieczające.

7.2.3. Propozycje dotyczące stanowisk archeologicznych.

Zgodnie z obowiązującą „Drugą edycją studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek” przyjętą uchwałą nr XLI/367/14 Rady Miejskiej w Ozimku z dnia 24.03.2014 r., nie przewiduje się dodatkowych postulatów, poza granicą strefy W – ochrony stanowisk archeologicznych.

7.2.4. Propozycje dotyczące zabytkowych zespołów zieleni.

Dla zabytkowych założeń zieleni zaleca się wykonanie „Teczki ewidencyjnej cmentarza” w Mnichusie.

Ponadto w stanie dostatecznym lecz wymagającym zabiegów pielęgnacyjnych i cięć sanitarnych jest dawny park dworski w Biestrzynniku, dla którego zaleca się wykonanie „Teczki ewidencyjnej parku”.

Ochroną konserwatorską, przez włączenie do strefy K - ochrony krajobrazu kulturowego - winny zostać objęte dodatkowo następujące obszary:

do objęcia ochroną prawną w formie rezerwatu:

- planowany rezerwat „Krasiejów” – rezerwat paleontologiczno-geologiczny ze skamielinami fauny kręgowców górnotriasowych,

do objęcia ochroną prawną w formie użytku ekologicznego:

- teren glinianki położonej w Krasiejowie „Glinianka”.

Ta malowniczo położona glinianka, jest dowodem na dawne prace wydobywcze w tych okolicach. Na jej brzegach rośnie chroniony krzew - kruszyna pospolita i okazała sosna zwyczajna. Występują tu również chronione gatunki zwierząt: żaba trawna i wodna oraz zaskroniec i żmija zygzakowata.

Celem ochrony jest zachowanie unikalnych biotopów wodnych, walorów krajobrazowych oraz zasobów genowych chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

- kompleks łąk z nieczynnymi gliniankami w Krasiejowie.

Jest to siedlisko występowania goryczki wąskolistnej i kukułki szerokolistnej, dobrze wykształcone zespoły łąkowe oraz szuwarowe. Jest to również miejsce rozrodu wielu gatunków płazów, m.in. ropuchy zielonej i rzekotki drzewnej. Stanowisko lęgowe derkacza. Miejsce występowania gniewosza plamistego oraz wielu gatunków zwierząt typowych dla krajobrazu otwartego (gacek brunatny, gniewosz plamisty, jaszczurka zwinka, ropucha zielona, rzekotka drzewna).

do ochrony wskazuje się szczególnie cenne ostoje fauny:

- Mała Panew w Krasiejowie

Jest to miejsce rozrodu wielu gatunków ptaków, m.in. zimorodka, kaczki krzyżówki i obszar występowania bobra i wydry. Stanowi najważniejszy korytarz ekologiczny gminy. Żyją tu ptaki jak zimorodek i ortolan a także gacek brunatny, orzesznica, jaszczurka zwinka, ropucha zielona, rzekotka drzewna. Planuje się wprowadzenie nakazu zachowania i wzbogacania biocenozy leśnych, łąkowych, wodnych i zadrzewieniowych

- kompleks stawów w Biestrzynie (przysiółek Poliwoda)

Miejsce rozrodu wielu gatunków płazów, m.in. kumaka nizinnego, ropuchy zielonej i rzekotki drzewnej oraz wielu gatunków ptaków wodno-błotnych i łąkowych. Obszar występowania wydry i zimorodka. Żyje tu również: kumak nizinny, gacek brunatny, jaszczurka zwinka, ropucha zielona, rzekotka drzewna.

Do ochrony przed zmianą użytkowania, wskazuje się następujące tereny występowania cennych zbiorowisk roślinnych:

1. Zbiorowiska leśne i zaroślowe:

- grądy środkowoeuropejskie, w większości przypadków są to zbiorowiska zubożałe pod względem florystycznym, fragmentarycznie wykształcone i pozbawione gatunków charakterystycznych. Spotkać je można w okolicach Ozimka i Krasiejowa.

- łąg jesionowo-olszowy, którego niewielkie, fragmentarycznie wykształcone płaty występują w okolicach Dylak, Krasiejowa i Poliwody.

2. Zbiorowiska trwałych użytków zielonych, muraw, wrzosowisk i torfowisk:

- łąka wilgotna - trzęślicowa, stwierdzona w Krasiejowie,

- łąka wilgotna - ostrożeńkowa, stwierdzona w Krasiejowie i w Szczedrzyku.

Zgodnie z „Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ozimek” oraz „Drugą edycją studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek” proponuje się objęcie ochroną prawną tych cennych przyrodniczo terenów.

7.3. Zadania wynikające z gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zadania wynikające z „Drugiej edycji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ozimek” z dnia 24.03.2014 r. W granicach gminy Ozimek aktualnie obowiązuje 15 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących łącznie powierzchnię ok. 2.329 ha, co stanowi około 20% powierzchni miasta i gminy Ozimek.

1. Obszary, dla których obowiązuje sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości (nie wyznaczono granic obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń),

- obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

zlokalizowany w Schodni (oznaczony graficznie na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” symbolem K5PU).

- obszary przestrzeni publicznej:

- ulice i place

- tereny zieleni: Ozimek – park przy ul. Hutniczej (A1ZP), otoczenie kościoła przy ul. Wyzwolenia i Częstochowskiej (A2ZP),

- Grodziec, ul. Częstochowska – pas zadrzewień wzdłuż uregulowanego ciek wodnego (Białka)

- tereny sportu przy ul. Sportowej w Ozimku (A2US).

2. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Ozimka, którego granicę oznaczono na rysunku „Kierunki...” oraz symbolem MPZP I,

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sołectwa Antoniów, którego granicę oznaczono na rysunku „Kierunki...” oraz symbolem MPZP II,

3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sołectwa Schodnia i części sołectwa Pustków, którego granicę oznaczono na rysunku „Kierunki...” i symbolem MPZP III.

W dalszej kolejności, należy przystąpić do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów nie posiadających obowiązującego planu, tj.:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sołectwa Chobie, którego granicę oznaczono na rysunku „Kierunki...” oraz symbolem MPZP IV,

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sołectwa Krzyżowa Dolina, którego granicę oznaczono na rysunku „Kierunki...” oraz symbolem MPZP V,

3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sołectwa Mnichus, którego granicę oznaczono na rysunku „Kierunki...” oraz symbolem MPZP VI.

3. Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, przewidziane do realizacji w gminie Ozimek. Są one usytuowane na terenie gminy i obejmują głównie następujące zadania:

- dokończenie realizacji budowy kanalizacji w ramach projektu „Poprawa jakości wody pitnej i uporządkowanie gospodarki ściekowej w Gminie Ozimek Trias Opolski,

- budowa nowych dróg lub innych odcinków:

- połączenie drogi krajowej nr 46 z drogą wojewódzką nr 463 prowadzone w śladzie tzw. „Czaplówki” połączenie z ul. Zamoście (wariantowo)

- połączenie ul. Kolejowej z ul. Dworcową estakadą nad torami kolejowymi (Ozimek)

- przedłużenie ul. Waryńskiego do ul. Robotniczej (Ozimek)

- połączenie ul. Sportowej z ul. Częstochowską dalej do ul. Wyzwolenia (Ozimek)

- połączenie ul. Klasztornej z ul. Zamoście (Droga Kościelna) – Grodziec-Krasiejów

- połączenie ul. Rzecznej (Antoniów) z DK 46 do skrzyżowania z ul. Opolską (Ozimek).

4. Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, przewidziane do realizacji w gminie Ozimek:

a. w zakresie komunikacji:

- budowa obwodnicy miejscowości Grodziec, w ciągu drogi krajowej Nr 46 klasy GP,

- modernizacja drogi wojewódzkiej Nr 463 relacji Bierdzany – Zawadzkie do parametrów klasy Z wraz z budową obwodnicy wsi Dylaki,

- modernizacja linii kolejowej nr 144 relacji Tarnowskie Góry – Opole;

b. w zakresie infrastruktury technicznej:

- modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110 kV Groszowice – Ozimek,

- budowa elektrowni wodnej na rzece Mała Panew,

- przebudowa stacji GPZ Ozimek,

c. budowę lewostronnego odcinka wału przeciwpowodziowego rzeki Mała Panew w rejonie ul. Krótkiej i ul. Powstańców Śląskich.

Za bardzo ważne dla zabezpieczenia przeciwpowodziowego gminy Ozimek uznaje się budowę wału przeciwpowodziowego na rzece Mała Panew (brakujący odcinek).

5. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego

Ze względu na brak sporządzonego zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. „Prawo wodne” Planu zarządzania ryzykiem powodziowym, w projekcie studium uwzględniono obszar szczególnego zagrożenia powodzią rozumiany jako obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%).

Głównym kierunkiem działań podejmowanych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej powinno być stworzenie sprawnego systemu bezpośrednich zabezpieczeń terenów zainwestowanych przed stratami wskutek zalewów powodziowych (wałów, polderów urządzeń hydrotechnicznych), należy dążyć do stworzenia sprawnego systemu monitoringu zagrożeń i organizacji działań zabezpieczających i ratunkowych w sytuacjach kryzysowych.

Problem ochrony przeciwpowodziowej na rzece Mała Panew powiązany jest z zagadnieniem ochrony Doliny i Dorzecza Odry, a podstawą działań jest program modernizacji Odrzańskiego Systemu Wodnego „Odra 2006”. W programie tym zakłada się między innymi dążenie do zbudowania systemu biernego i czynnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego, ochronę czystości wody i środowiska przyrodniczego, dostosowanie Odrzańskiej Drogi Wodnej do parametrów III klasy, a na wybranych odcinkach osiągnięcie wyższych parametrów odpowiadających wymogom międzynarodowym. W programie tym brak jest konkretyzacji działań w obszarze gminy Ozimek.

Celem ochrony terenów zagrożonych zalaniem wodami powodziowymi (Q 1%) wskazuje się do realizacji (jako zadanie o znaczeniu ponadlokalnym) budowę lewostronnego odcinka wału przeciwpowodziowego w rejonie ul. Krótkiej i ul. Powstańców Śląskich. Pozwoli to na ochronę przed zalaniem terenów istotnie ważnych dla gminy.

Wśród podstawowych kierunków mających na celu ochronę przeciwpowodziową istotne znaczenie mają działania urbanistyczno – planistyczne zmierzające do przenoszenia obiektów zagrożonych, wysiedlenia i zmiany sposobu zagospodarowania, a przede wszystkim zdecydowanego ograniczenia wszelkiej zabudowy na terenach zalewowych. Urządzenia techniczne (zbiorniki retencyjne, poldery, obwałowania), chociaż są powszechnie stosowanymi narzędziami ochrony przed powodzią, nie zawsze pomagają całkowicie uchronić się przed jej skutkami ponieważ przygotowane są na określoną wielkość powodzi, muszą być utrzymana w bardzo dobrym stanie technicznym (stała konserwacja i naprawy).

6. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

Za obszary wymagające przekształceń uznaje się tereny przemysłowe i składowe oraz poprzemysłowe. Przekształcenia te winny mieć odzwierciedlenie w następujących działaniach:

- modernizacja technologiczna w celu uniknięcia ich uciążliwości środowiskowej;
- uaktywnienie biologiczne terenów niepokrytych sztucznymi nawierzchniami;
- wprowadzenie stref zieleni izolacyjno-krajobrazowej.

Wskazuje się tutaj tereny Huty Małapanew. wraz z przyległymi terenami wytwórczo – usługowymi jako obszar wymagający przekształceń funkcjonalno – przestrzennych. W Studium tereny hałd pohnitniczych oznaczone na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” symbolami K1NUH, K3PU i A1NUH wskazuje się jako tereny do rekultywacji, przy czym tereny K1NUH i A1NUH w kierunku zieleni, natomiast teren K3PU w kierunku umożliwiającym lokalizację funkcji wytwórczo – usługowych.

8. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Zakłada się realizację założeń programowych, określonych w rozdziale 7, w ramach podstawowych narzędzi:

- **instrumenty prawne** – wynikających z przepisów ustawowych, m. in. wdrożenia ustawy krajobrazowej, przeprowadzenie audytu krajobrazowego, wdrożenie wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego,
- **instrumenty finansowe** – korzystanie z programów uwzględniających finansowanie prac z fundusze europejskich, finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością SWO, dotacje na remonty obiektów wpisanych do rejestru zabytków ujętych w ewidencji zabytków dla właścicieli zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków i nie będących własnością SWO,
- **instrumenty koordynacji** – realizacja projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w strategii wojewódzkiej i innych dokumentach, współpraca w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, z innymi jednostkami samorządowymi z gminami i powiatami, organizacjami wyznaniowymi i właścicielami zabytków,
- **instrumenty społeczne** – m.in. system konsultacji i dyskusji publicznych, działania edukacyjne, promocyjne, współpraca z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, systemy szkoleń dla właścicieli obiektów zabytkowych w obszarze dziedzictwa kulturowego, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- **instrumenty kontrolne** – monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego w województwie, współpraca z WUOZ w Opolu i OT NID w Opolu.

9. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Fundusze na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami oraz ochronę dziedzictwa kulturowego pochodzą z budżetu państwa (Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – Fundusz Kościelny), budżetów jednostek samorządów terytorialnych oraz funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Szczególnie ochronie zabytków są poświęcone programy operacyjne uruchomione przez **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego** (www.mkidn.gov.pl), pozwalające na uzyskanie dofinansowania na realizację zadań publicznych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. Programy z priorytetami w obszarze ochrony zabytków to:

- ochrona zabytków, których celem jest zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku, ze szczególnym uwzględnieniem dofinansowania prac przy obiektach najbardziej zagrożonych i najcenniejszych zabytkach, mających szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, zarówno w kontekście ogólnokrajowym jak i lokalnym, gdzie pełnią rolę nośnika historii i tradycji. Na dofinansowanie nie mogą liczyć projekty zakładające przebudowę lub rekonstrukcję obiektów zabytkowych,
- wspieranie działań muzealnych, których celem jest wspieranie działalności muzeów w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwami, księgozbiorami i prezentacji zbiorów w formie atrakcyjnych projektów wystawienniczych i wydawniczych. O dofinansowanie mogą występować samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne.

Ponadto Ministerstwo wybrało do realizacji w 2020 r. następujące programy:

- kultura ludowa i tradycja,
- ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą,

- ochrona zabytków archeologicznych,
- miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju,
- groby i cmentarze wojenne w kraju,
- infrastruktura kultury,
- infrastruktura szkolnictwa artystycznego,
- infrastruktura domów kultury,
- kultura dostępna,
- kultura cyfrowa,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków (www.wuozopole.pl)

System finansowania zabytków określa ustawa o ochronie zabytków z 2003 r. (art. 71-83a). Dotacje przyznaje Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków na planowane prace lub refundacje poniesionych wcześniej nakładów, dofinansowanie prac wykonanych w ciągu 3 lat poprzedzających złożenie wniosku. Dotacje na te prace (zwykle nie przekraczające 50%) są przyznawane podmiotom nienależącym do sektora finansów publicznych, czyli osobom fizycznym, jednostkom samorządu terytorialnego lub właścicielom zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (www.mswia.gov.pl)

- Program Razem bezpiecznej jest związany z dofinansowaniem zadań poprawiających bezpieczeństwo i zabezpieczenie zabytków (systemy p/pożarowe i p/włamaniowe),
- Fundusz Kościelny jest przeznaczony na remonty i konserwację zabytkowych obiektów sakralnych, tylko na podstawowe prace zabezpieczające sam obiekt bez wystroju, otoczenia obiektów towarzyszących.

Środki samorządowe z budżetu województwa opolskiego.

Ze środków województwa udziela się dotacji celowych na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach posiadających istotne znaczenie kulturowe dla Opolszczyzny. Inne formy wspierania edukacji popularyzacji dziedzictwa kulturowego to realizacja otwartych konkursów ofert.

Środki jednostek samorządu terytorialnego – gminy i powiaty

Jedną z form działalności samorządów w zakresie ochrony zabytków jest wspieranie finansowe właścicieli obiektów zabytkowych przy remontach i konserwacji obiektów. Dotowanie prac przez samorzady musi być zgodne z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej

Finansowe wsparcie kultury i ochrony zabytków w latach 2021-2027 będzie możliwe w ramach **Celu Polityki 5: Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.**

Wszystkie inwestycje realizowane w Celu Polityki 5 muszą być wdrażane poprzez instrumenty terytorialne, przez realizację projektów wynikających ze strategii terytorialnych obejmujących cele szczegółowe i rodzaje interwencji. Kluczowym aspektem realizacji tych działań będzie partycypacja społeczna w czasie przygotowania i wdrażania dokumentów strategicznych, co ma zaktywizować lokalną społeczność do pobudzenia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz wzmocnienia poczucia tożsamości i integracji społeczności lokalnej. Cel Polityki 5 będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszy Rozwoju Regionalnego.

W obowiązującej jeszcze perspektywie programowej 2014-2020 szczególne znaczenie dla zachowania dziedzictwa mają programy:

- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020**, którego jednym z celów jest ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów.

- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020** (EFRROW), przewiduje możliwość wsparcia operacji „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”.
- Programy operacyjne Europejskiej Wspólnoty Terytorialnej, w tym głównie program **Interreg VA Republika Czeska – Polska**, skierowany na poprawę dostępności atrakcji kulturowych i przyrodniczych pogranicza polsko-czeskiego, wspólną promocję walorów regionu, wsparcie współpracy m. in. w dziedzinie kultury i edukacji.
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020**, w ramach którego są możliwe remonty, odbudowy, przebudowy, konserwacje obiektów dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz infrastruktury technicznej, informacyjnej i zagospodarowania terenu wokół tych obiektów, konserwacja muzealiów, archiwaliów, księgozbiorów i innych zabytków ruchomych, działania edukacyjne i informacyjne.

Źródłem finansowania opieki nad zabytkami mogą być środki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**. Możliwe jest dofinansowanie prac konserwatorskich przy zabytkowych układach parkowych, ogrodowych i parkowo-wodnych w ramach programu Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Środki na wsparcie przy zabytkach mogą być pozyskiwane od firm, fundacji, stowarzyszeń i osób prywatnych.

Natomiast finansowanie zadań z zakresu edukacji dziedzictwa kulturowego realizuje program Narodowego Instytutu Dziedzictwa **Wspólnie dla dziedzictwa**. Jest adresowany do organizacji pozarządowych a jego zadaniem jest wsparcie identyfikacji, dokumentacji i szerokiego upowszechnienia dziedzictwa kulturowego. Program ten będzie kontynuowany w latach następnych jako jeden z elementów Krajowego programu opieki nad zabytkami na lata 2019-2022.

10. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Gmina Ozimek, w ramach realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017 - 2020, zrealizowała następujące zadania:

2018 r.

- dofinansowanie prac restauratorskich i konserwatorskich w kościele Ewangelicko-Augsburskim w Ozimku - w kwocie 50.000 zł. (całość kosztów 79.931,55 zł),
- dofinansowanie prac restauratorskich i konserwatorskich w kościele p.w. M B Częstochowskiej i św. Wojciecha w Groźcu - w kwocie 20.000 zł. (całość kosztów 24.970,63 zł),
- wydanie folderu promującego zabytki gminy Ozimek „Zabytkowe kapliczki i krzyże przydrożne Gminy Ozimek”, w kwocie 5.000 zł.

2019 r.

- dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich w kościele Ewangelicko-Augsburskim w Ozimku - w kwocie 30.000 zł. (całość kosztów 230.195,67 zł).

Gmina Ozimek, w ramach Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2021 – 2024, planuje realizację następujących zadań:

2021 r.

- remont całej nawierzchni zabytkowego żelaznego łańcuchowego mostu wiszącego w Ozimku – kosztorys remontu w opracowaniu,

2022 r.

- wydanie kolejnego folderu promującego zabytki gminy Ozimek „Zabytkowe cmentarze Gminy Ozimek”,

2023 r.

- opracowanie dokumentacji konserwatorskiej zespołu dawnego osiedla hutniczego w Jedlicach.

Realizacja i finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków przez gminę, zależy od konstrukcji budżetu i planu wydatków inwestycyjnych, które są wskaźnikami dynamicznymi. Ważne są również zewnętrzne źródła finansowania, o które gmina będzie aplikować. Ponadto corocznie w budżecie gminy zabezpieczone zostaną środki przeznaczone na dotacje celowe na ochronę zabytków na terenie gminy, nie będących własnością gminy.

Powyższe zadania, wraz z wynikającymi z niniejszego Programu opieki nad zabytkami, winny zostać uwzględnione w planach gminy na lata następne.